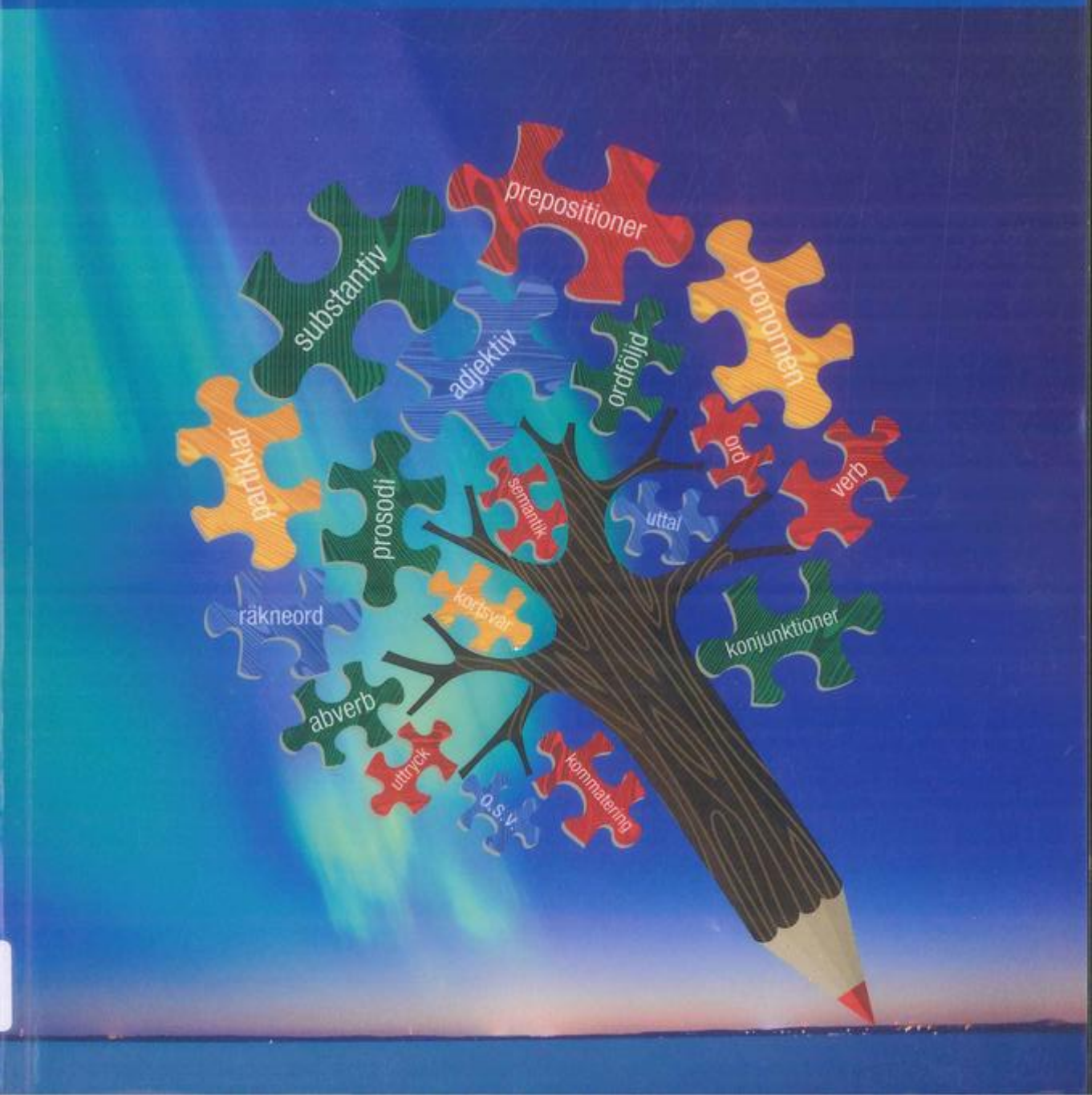
Annika Helander · Mai Parada

Grammatik

På svenska!

Annika Helander · Mai Parada

Grammatik

På svenska!

Folkuniversitetets förlag

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Folkuniversitetets förlag
Box 2116
SE-220 02 Lund Sweden
Tel. +46 46 14 87 20
info@folkuniversitetetsforlag.se
www.folkuniversitetetsforlag.se

Omslag & grafisk form: Dan Abelin
Redaktör: Henrik Killander
Omslagsbilder: Eerik/iStockphoto.com (norrsken)
Cienpies/depositphotos.com (träd)

Första upplagan
© 2017 Annika Helander, Mai Parada
och Folkuniversitetets förlag
ISBN 978-91-7434-704-3

Kopiering förbjuden
Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen. Kopiering, utöver lärares rätt att kopiera för undervisningsbruk enligt Bonus Copyright Access avtal, är förbjuden. Sådant avtal tecknas mellan upphovsrättsorganisationer och huvudman för utbildningsanordnare, t.ex. kommuner/universitet. För information om avtalet hänvisas till utbildningsanordnarens huvudman eller Bonus Copyright Access.

Den som bryter mot lagen om upphovsrätt kan åtalas av allmän åklagare och dömas till böter eller fängelse i upp till två år samt bli skyldig erlägga ersättning till upphovsman/rättsinnehavare.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of Folkuniversitetets förlag.

Tryckt hos KOPA, Litauen 2017

Förord

På svenska! Grammatik är tänkt att användas under arbetet med *På svenska! 2* och *På svenska! 3*, men är också lämplig som en fristående grammatik för alla som studerar svenska. Den passar till nivåerna A2 till C1 på Europarådets nivåskala (CEFR). Förklaringarna är skrivna på enkel svenska.

Boken täcker grunderna i svensk grammatik, men tar också upp områden som avstavning, kommatering, uttal och ord som man ofta blandar ihop.

Under många års undervisning i svenska som främmande språk har vi ofta stött på samma typ av frågor som vi nu skriver om under den återkommande rubriken *Tips!*. Vi har också samlat ett antal ord vars betydelser vi vet att många lätt blandar ihop.

Sist i boken finns även en samling med användbara ord och uttryck som den studerande själv kan arbeta vidare med på olika sätt, bland annat i relation till sitt eget modersmål.

Lund i mars 2017

Annika Helander & Mai Parada

Innehåll

Verb 6

§ 1 Verbets former 6
§ 2 Verbets tempus 7
§ 3 Hjälpverb och huvudverb 10
§ 4 Kortsvar 12
§ 5 Reciproka verb 13
§ 6 Imperativ 13
§ 7 Intransitiva och transitiva verb 14
§ 8 Perfekt particip 15
§ 9 S-passiv 17
§ 10 Presens particip 19
§ 11 Konditionalis 19
§ 12 Att före infinitiv 20

Substantiv 22

§ 13 Substantivets former 26
§ 14 Obestämd form, bestämd form och artikellös form 28
§ 15 Genitiv 29
§ 16 Ordbildning 30

Adjektiv och adverb 32

§ 17 Adjektivets former 32
§ 18 Användningen av obestämd och bestämd form 33
§ 19 Adjektivets komparation 35
§ 20 Adverbets komparation 36
§ 21 Adjektiv eller adverb? 37
§ 22 Adverb 38

Pronomen 40

§ 23 Personliga pronomen 40
§ 24 Reflexiva pronomen 41
§ 25 Possessiva pronomen 42
§ 26 Indefinita pronomen 43
§ 27 Relativa pronomen och relativa adverb 44
§ 28 Determinativa pronomen och demonstrativa pronomen 45

Ordföljd och konjunktioner 47

§ 29 Ordföljd i huvudsats 47
§ 30 Samordnande konjunktioner 48
§ 31 Konjunktionella adverb + samordnande konjunktion 49
§ 32 Ordföljd i bisats 49
§ 33 Underordnande konjunktioner 50
§ 34 Underordnande konjunktioner och prepositioner 51
§ 35 Satsadverb 52

Indirekt tal 54
§ 36 Indirekt tal och indirekta frågor 54
§ 37 Ingen – inte någon 54
§ 38 Vem – vem som 55
Prepositioner och partiklar 56
§ 39 Tidsprepositioner 56
§ 40 Partikelverb 58
Räkneord 60
§ 41 Grundtal 60
§ 42 Ordningstal 60
Uttal 62
§ 43 Uttal av g, k och sk 62
§ 44 J-ljudet 62
§ 45 Sj-ljudet 62
§ 46 Tj-ljudet 62
§ 47 Ng-ljudet 63
§ 48 Eliminering och assimilation av vissa bokstäver 63
§ 49 Prosodi 63
Kommatering och förkortningar 65
§ 50 Kommatering och avstavning 65
§ 51 Förkortningar 66
Semantik: ord som man ofta blandar ihop 68
§ 52 Annan, annat och till 68
§ 53 Likadan, lika, samma, likna, liknande och annorlunda 68
§ 54 Förändra, ändra, växla och byta 69
§ 55 Hämta och ta med sig 69
§ 56 Leka och spela 70
§ 57 Först och bara 70
§ 58 Måste, får och behöver 70
§ 59 Tvungen och tvingad 70
§ 60 Slipper och behöver 71
§ 61 Båda och både 71
§ 62 Leva och bo 71
§ 63 Gå och åka 72
§ 64 Lukta och dofta 72
§ 65 Stå, ligga och hänga 73
§ 66 Som eller att 73
§ 67 Därför eller därför att 73
Användbara ord och uttryck 74
§ 68 Olika uttryck 74

Verb

§ 1 Verbets former

Grupp	*Imperativ/ Stam*	*Infinitiv*	*Presens*	*Preteritum*	*Supinum*
1	**tala**	tala	talar	talade	talat
2a	**ring**	ringa	ringer	ringde	ringt
2b	**läs**	läsa	läser	läste	läst
2c	**kör**	köra	kör	körde	kört
3	**bo**	bo	bor	bodde	bott
4	**skriv**	skriva	skriver	skrev	skrivit
	drick	dricka	dricker	drack	druckit
	flyg	flyga	flyger	flög	flugit
	sjung	sjunga	sjunger	sjöng	sjungit

Verbets stam = imperativ.
I grupp 1 och 3 är verbets stam samma som infinitiv. *Exempel*:
tala, jobba, titta, lyssna, spela, bo, tro, klä
I grupp 2 och 4 är verbets stam samma som infinitiv men minus -a. *Exempel*:
stäng, ring, läs, köp, kör, sitt, kom, flyg, drick, ät, var

Grupp

1 Stammen slutar på vokalen -a. Verben har alltså **-a** i alla former: **tala**, **tala**, **talar**, **talade**, **talat**. Verben slutar på **-de** i preteritum.

2a Stammen slutar på till exempel **-ng**, **-g**, **-m**, **-l**, **-v**: **ringa**, **äga**, **glömma**, **ställa**, **ärva**. Verben slutar på **-de** i preteritum.

2b Stammen slutar på **k**, **p**, **s**, **t** eller **x**: **tycka**, **köpa**, **läsa**, **byta**, **växa**. Verben slutar på **-te** i preteritum.

2c Stammen slutar på **-r**: **kör**, **lär**, **hyr**. Presens är samma som verbets stam. Verben slutar på **-de** i preteritum, som i grupp 2a.

3 Stammen slutar inte på -a: **bo**, **klä**. Verben slutar på **-dde** i preteritum.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

4 Stammen får ofta en ny vokal i preteritum och i supinum. Många verb byter vokal så här, och de slutar på **-it** i supinum.
i + en konsonant: **i – e – i**
skriver, skrev, skrivit

i + två konsonanter: **i – a – u**
dricker, drack, druckit

u eller y i stammen: **u/y – ö – u**
sjunger, sjöng, sjungit
flyger, flög, flugit

I listan med svåra verb på sidan 22 finns fler exempel på verb med vokalbyte och verb med oregelbunden böjning.

Tips! Infinitiv är uppslagsformen i lexikon. Men när man studerar verb är det bra att börja med presensformen. Om verbet slutar på **-ar** är det grupp 1 och om det slutar på **-er** är det grupp 2 eller 4. Det är också bra att skriva listor med verb i de olika grupperna. De flesta verb, cirka 60 %, hör till grupp 1. Alla nya verb (som *mejla*) böjs som grupp 1.

§ 2 Verbets tempus

Det finns två tidsplan i svenskan: nutid och dåtid. Man brukar inte blanda tempusformer från de båda tidsplanen i samma mening eller stycke.

Exempel:

Hon *säger* att hon *vet* var han *bor*.
Han *vill veta* om hon *har ringt*.
Jag *diskar* när jag *har ätit*.
Vi *undrar* om de inte *ska/tänker komma*.
De *undrar* om det *kommer att bli* kallt i december.

Hon *sa* att hon *visste* var han *bodde*.
Han *ville veta* om hon *hade ringt*.
Jag *diskade* när jag *hade ätit*.
Vi *undrade* om de inte *skulle komma*.
De *undrade* om det *skulle bli* kallt i december.

NU-PLANET

Presens

Presens används när något händer *nu*. Det används även för något som är allmänt eller en *vana*. Tillsammans med en tidsmarkör använder man ibland presens för något som händer i framtiden.

Han pratar med henne nu. (nu)
Han pratar mycket. (ingen speciell tid)
Han pratar med henne i morgon. (framtid)

Perfekt

Perfekt används

a. när något har hänt *före nu*, men man specificerar inte tiden.

Han har bott i Indien.
De har redan pratat med henne.

b. tillsammans med en tidsmarkör i nu-planet. Det beskriver något som började före nu och fortsätter nu också. Det har alltså relation till *nu*.

Han har skrivit brev *i dag*.
Jag har varit sjuk *den här veckan*.
Hon har inte haft semester *i år*.
Jag har bott här *länge*.

c. när man talar om två eller flera saker som man planerar att göra i framtiden.

När jag har ätit ska jag ringa till henne och fråga om läxan.
Han tänker studera på universitetet *när han har avslutat* kursen i svenska.

Tips! Tillsammans med tidsuttryck som innehåller *senare, senaste, sistone, sista* använder man perfekt. De här orden har relation till *nu*.

Jag har inte varit hemma mycket på den *senaste* tiden.
På *senare* tid har jag flugit mycket.
På *senare* år har jag inte hunnit ta någon semester.
Jag har inte sett dem på *sistone*.
På *sista* tiden har han börjat cykla till skolan.
De *senaste* dagarna har det regnat mycket.

Futurum (framtid)

Det finns ingen speciell verbform för att uttrycka framtid. Man använder i stället flera olika sätt.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Det som händer efter *nu* kan uttryckas med

a. presens + tidsmarkör
   Han *talar* med henne i morgon.

b. *ska/tänker* + infinitiv (= planerar att)
   Han *ska tala* med henne (i morgon).
   Han *tänker tala* med henne (i morgon).

c. *kommer att* + infinitiv (= prognos, förutsägelse)
   Han *kommer att* vara trött (i morgon).
   Det *kommer* säkert *att* regna hela dagen.

DÅ-PLANET

Preteritum

Preteritum använder man när något hände i dåtid. Tidpunkten är bestämd och aktiviteten avslutad. Tiden är slut och har alltså ingen relation till *nu*.

Hon skrev brev *i går.*
Han bodde i Indien *1989*.
Vi pratade med henne *förra veckan*.

Preteritum används också i fraser som uttrycker något man ser eller konstaterar:

Det var roligt att träffa dig.
Det var en snygg kavaj.
Vad gott det var.
Det var en fin tavla.

Pluskvamperfekt

Pluskvamperfekt använder man om något som hände före *då*. Formen används oftast tillsammans med preteritum i en situation när man talar om två eller flera saker som hände efter varandra.

Jag *hade* precis *duschat* när hon *ringde*.
Jag *hade tänkt* gå på bio i går kväll, men jag *hade* inga pengar.

Futurum preteritum

Futurum preteritum använder man för att uttrycka något som man hade planerat att göra i framtiden, *efter då*. Man konstruerar verbformen med hjälpverben *skulle/tänkte* + infinitiv.

Maten var färdig, och jag *skulle* precis *börja* äta när telefonen ringde.
Jag *tänkte åka* till stranden i går, men det regnade så jag stannade hemma.

Tidsuttryck som i schemat nedan styr vilket tempus verbet ska ha i en mening.

Preteritum	*Presens*	*Futurum*
i morse	i dag	i kväll
i går		i morgon
i går morse		i morgon bitti
i går kväll		i morgon kväll
i förrgår		i övermorgon
i onsdags		på onsdag
förra veckan	den här veckan	nästa vecka
i höstas		till hösten
i fjol	i år	nästa år
för två år sedan		om två år

De fick sitt första barn för två veckor sedan. (tiden är slut)
De har fått sitt första barn. (Man har resultatet, men man säger inte när det hände.)
De ska få sitt första barn om några veckor. (futurum)
När de har fått barn ska de köpa en större bil, för bilen som de har nu är för liten. (två tider som relaterar till varandra: först får de barn, sedan köper de bil)

Jag har jobbat mycket den här veckan. (fram till nu)
Jag jobbar mycket den här veckan. (hela veckan)
Jag ska jobba mycket den här veckan. (resten av veckan)

Jag bodde i Skara i tre år. (Jag bor inte längre i Skara.)
Jag har bott i Skara i tre år. (Jag bor fortfarande i Skara.)
Jag bor i Skara.

Se också *§ 39 Tidsprepositioner*.

§ 3 Hjälpverb och huvudverb

Tid kan uttryckas både med enkla verbformer som presens och preteritum och med sammansatta som perfekt, pluskvamperfekt, futurum (framtid) och futurum preteritum.

De sammansatta verbformerna består av två eller flera verb. Perfekt konstrueras med *har* + supinum och pluskvamperfekt med *hade* + supinum. *Har* och *hade* kallas då för *hjälpverb* och supinumformen av verbet för *huvudverb*.

Han *har* alltid *gillat* choklad.
Jag *hade* precis *somnat*, när han ringde.

Andra sammansatta verbformer, till exempel futurum (framtid) och futurum preteritum, konstrueras med hjälpverben *ska/tänker* + infinitiv och med *skulle/tänkte* + infinitiv.

Några vanliga hjälpverb

Infinitiv	*Presens*	*Preteritum*	*Supinum*
behöva	behöver	behövde	behövt
bruka	brukar	brukade	brukat
bör	bör	borde	bort
få	får	fick	fått
kunna	kan	kunde	kunnat
låta	låter	lät	låtit
lära	lär	lärde	lärt
-	måste	måste	måst
orka	orkar	orkade	orkat
råka	råkar	råkade	råkat
(skola)	ska	skulle	skolat
verka	verkar	verkade	verkat
vilja	vill	ville	velat

Du *bör* stänga av mobilen när du är på konsert.
Brukar du baka bröd?
Jag *orkar* inte läsa mer nu.
Det *lär* bli en fin sommar.
Han *verkade* inte förstå.
Vi *lät* dem åka med oss.

Exempel på några andra vanliga konstruktioner där man använder två eller flera verb:

De *tänker* snart köpa ny bil.
Han *försökte* hjälpa sina barn med läxan.
De *fortsatte* sova fast de borde stiga upp.
Hon *började* läsa svenska för ett år sedan.
De *slutar* arbeta om en stund.
Jag *hinner* inte skriva mer nu.
Du *slipper* äta alla potatisarna.
Han *hade tänkt* försöka komma i tid, men blev försenad.
Jag *skulle* vilja ha en ny surfplatta.

Se också *§ 58 Måste, får och behöver.*

Tips! Man kan formulera en enkel regel:
Om man har två verb, står verb nummer två i infinitiv, men inte efter *har* och *hade*. Verb 1 måste alltså stå i presens eller preteritum, verb 2 i infinitiv eller supinum.

§ 4 Kortsvar

Kortsvar är mycket praktiska. De kan användas som svar på alla frågor som börjar med ett verb. Om frågan börjar med verbet *vara*, *ha* eller med ett hjälpverb, svarar man genom att upprepa detta verb enligt ett visst mönster (se exemplen). Om verbet i frågan är ett huvudverb, använder man alltid motsvarande form av verbet *göra* i svaret, men mönstret är detsamma.

Kan du spela gitarr?	*Ja, det kan* jag.	*Nej, det kan* jag *inte*.
Vill du ha en bulle?	*Ja, det vill* jag.	*Nej, det vill* jag *inte*.
Har du en cykel?	*Ja, det har* jag.	*Nej, det har* jag *inte*.
Har ni inte tid?	*Jo*, det har* vi.	*Nej, det har* vi *inte*.
Är hon hungrig?	*Ja, det är* hon.	*Nej, det är* hon *inte*.
Var det varmt i somras?	*Ja, det var* det.	*Nej, det var* det *inte*.
Äter Per fisk?	*Ja, det gör* han.	*Nej, det gör* han *inte*.
Springer du ofta?	*Ja, det gör* jag.	*Nej, det gör* jag *inte*.
Sov de gott i natt?	*Ja, det gjorde* de.	*Nej, det gjorde* de *inte*.
Köpte du ingen bok?	*Jo, det gjorde* jag.	*Nej, det gjorde* jag *inte*.

*) Jo används i stället för ja när man har en negation i frågan:
– Vill du komma? – *Ja*.
– Vill du *inte* komma? – *Jo*.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

§ 5 Reciproka verb

Reciprocitet kan man uttrycka med verbet + *varandra* eller med -s i slutet av verbet. I presens tar man först bort -r eller -er. Subjektet måste vara i plural.

Några vanliga reciproka verb

Infinitiv	*Presens*	*Preteritum*	*Supinum*
träffas	träffas	träffades	har träffats
hjälpas	hjälps	hjälptes	har hjälpts
mötas	möts	möttes	har mötts
skiljas	skiljs	skildes	har skilts
ses	ses	sågs	har setts

Jag träffar dig, du träffar mig. Vi träffar *varandra*. Vi träffas.
De träffar *varandra* och pussar och kramar *varandra*.
= De träffas och pussas och kramas.
Vi *hjälptes* åt att bära soffan.
Vi ska *mötas* på stationen klockan tre.
De *skildes* åt på flygplatsen.

Andra mycket vanliga exempel är:
Vi ses. Vi hörs.

§ 6 Imperativ

Imperativen låter ofta som en order. För att en uppmaning ska låta lite vänligare kan man lägga till ett par ord eller uttrycka det med satsmelodin. I en del av dessa uttryck använder man imperativformen av verbet och i andra presensformen eller hjälpverb + infinitiv.

Några exempel med imperativformen:

verb i grupp 1	Titta här! Öppna dörren!
verb i grupp 2	Ring i morgon! Köp mjölk! Kör sakta! Tänk på barnen!
verb i grupp 3	Klä på dig nu!
verb i grupp 4	Skriv till mig! Drick inte så mycket! Kom hit! Stå inte där!

Imperativ ser alltså ut som verbets stam. I grupperna 2 och 4 bildar man imperativ genom att ta bort -er från presensformen medan imperativ och infinitiv är likadana i grupperna 1 och 3.

Några andra exempel på hur man kan be om hjälp, ge uppmaningar och instruktioner:

Du stänger fönstret!
Kan du ringa mig i kväll?
Kan jag få en kopp kaffe, *tack*?
Skulle du vilja sänka ljudet?
Du är snäll och stänger dörren!
Var snäll och stäng fönstret!
Du häller upp lite kaffe *är du snäll*!
Hjälp mig med stolarna *är ni snälla*!
Vispa äggen först.

Tips! Tänk på att man brukar använda *tack* i speciella situationer som när man beställer eller köper något. När man ger någon något säger man ofta *var så god*. Var så god använder man också ibland som svar på tack.

– Var så god, här är boken jag lånade av dig.
– Tack!

– Tack.för hjälpen!
– Var så god! Det var så lite.

– Tack för senast.
– Tack själv.

§ 7 Intransitiva och transitiva verb

Intransitiva verb kan inte ha objekt. Det är verb som *stå, sitta, ligga, vakna, brinna, dö* och *sjunka*.

Jag *sitter* i soffan.
Boken *ligger* på golvet.
Vi *står* och pratar.
Min mobil *dog*. Var kan man ladda den?

Transitiva verb har alltid objekt, och de beskriver en händelse eller en förändring. Det är verb som *ställa, sätta, lägga, väcka, bränna, döda* och *sänka*.

Jag *sätter mig* på golvet och *lägger boken* på bordet.
Den där boken *dödade* helt *mitt intresse* för grammatik.
Jag *brände mig* när jag strök skjortorna.
De *sänkte temperaturen* i badhuset.
Vi *ställde skorna* i hallen.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Man kan säga att det transitiva verbet beskriver en aktivitet. Den leder till resultatet som det intransitiva verbet beskriver.

Intransitiva verb	*Transitiva verb*
Jag *ställer mig* upp. (aktivitet)	Jag *står*. (resultat)
Jag *sätter mig*. (aktivitet)	Jag *sitter* nu. (resultat)
Jag *lägger mig* i sängen. (aktivitet)	Jag *ligger*. (resultat)
Telefonen *väckte mig* tidigt. (aktivitet)	Jag *vaknade* tidigt. (resultat)
Bomben *dödade* många. (aktivitet)	Många *dog*. (resultat)
Vi *sänker priset*. (aktivitet)	Priset *sjunker*. (resultat)
Vem har *bränt* ner *julbocken i Gävle*? (aktivitet)	Julbocken i Gävle har *brunnit* ner igen. (resultat)

En del verb är reflexiva och har ett reflexivt pronomen som objekt. Se listan i *§ 24*.

Tips! Intransitiva verb har **inte** objekt.

§ 8 Perfekt particip

Perfekt particip är en verbform som man även använder som adjektiv eller som passiv form, tillsammans med *vara* och *bli*. Man bildar perfekt particip från verbets supinumform.

Grupp	*Supinum*	*Singular (ett)*	*Singular (en)*	*Plural och bestämd form*
1	**gipsat**	**gipsat**	**gipsad**	**gipsade**
2	**känt**	**känt**	**känd**	**kända**
	läst	**läst**	**läst**	**lästa**
	hyrt	**hyrt**	**hyrd**	**hyrda**
3	**klätt**	**klätt**	**klädd**	**klädda**
4	**brutit**	**brutet**	**bruten**	**brutna**
	skilt	**skilt**	**skild**	**skilda**

Jag har bädd*at* sängen. Sängen är bädd*ad*.
Vi har stäng*t* dörrarna. Dörrarna är stäng*da*.
Jag har lås*t* cykeln. Cykeln är lås*t*.
Bilen har kör*t* om oss. Vi blev omkör*da* av den snabba bilen.
Hon har klä*tt* om sig. Nu är hon omklä*dd*.
Vem har skriv*it* boken? Den är skriv*en* av Astrid Lindgren.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Har du satt in pengarna? Ja, de är insatta på kontot.
De har sålt bilen. Bilen är såld till en granne.
Man har valt honom till sekreterare. Han blev vald till sekreterare.
Taxin har kört henne till stationen. Hon blev körd till stationen.

Tips! Personer är oftast en-ord.

Verben *bli* och *vara* + perfekt particip

Bli uttrycker en aktivitet och *vara* uttrycker resultatet.

Sängen blir bäddad. (aktivitet)
Sängen är bäddad. (resultat)
Maten blir uppäten. (aktivitet)
Maten är uppäten. (resultat)
Patienten blir inlagd. (aktivitet)
Patienten är inlagd. (resultat)

Perfekt particip av partikelverb

Om verbet har partikel sätts den först i participet.

gipsa om – omgipsad
läsa ut – utläst
hyra ut – uthyrd
sy om – omsydd
bryta av – avbruten
klä på – påklädd
äta upp – uppäten
ställa in – inställd
ladda ner – nerladdad
gifta om sig – omgift
stänga av – avstängd
slå upp – uppslagen

Hon har *läst ut* boken. Boken är *utläst*.
De har *hyrt ut* stugan över sommaren. Stugan är *uthyrd* över sommaren.
Vi har *laddat ner* musiken. Musiken är *nerladdad*.
Han *stänger* inte alltid *av* datorn. Datorn är inte alltid *avstängd*.

Man kan också ha något annat än en partikel före participet.
nyköpt = något som man **nyss** har köpt
nytvättad = något som man **nyss** har tvättat
handgjord = något som man har gjort för **hand**

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

hembakat = något som man har bakat **hemma**
obäddat = något som man **inte** har bäddat
omålad = något som man **inte** har målat

Han spillde på sin *nytvättade* skjorta.
Skorna är *handgjorda*.
Bullarna är *hembakade*.
Jag är alldeles *nyklippt*.

Tips! Var försiktig med att använda perfekt particip som passiv form eftersom den kan upplevas som lite tung och formell. I vanliga texter föredrar man nästan alltid aktiv form.

§ 9 S-passiv

S-passiv använder man bland annat när man inte vet vem som utför handlingen eller när det är ointressant eller oviktigt. Man använder ofta passiv form i matrecept, bruksanvisningar, instruktioner och nyhetstexter. Passiv bildar man genom att lägga till ett -s till den aktiva formen av verbet.

Grupp	*Infinitiv*	*Presens*	*Preteritum*	*Supinum*
1	spelas	spelas	spelades	spelats
2	hängas	hängs	hängdes	hängts
3	sys	sys	syddes	sytts
4	drickas	dricks	dracks	druckits
	ätas	äts	åts	ätits

I presens tar man bort -r eller -er innan man lägger till -s.
Om verbets stam slutar på -s tar man bara bort -r, läses.

Objektet i den aktiva satsen blir subjekt i den passiva.

Pappa lagar maten. (aktiv)
Maten lagas av pappa. (passiv)
Astrid Lindgren har skrivit boken om Pippi Långstrump. (aktiv)
Boken om Pippi Långstrump har skrivits av Astrid Lindgren. (passiv)

När *man* eller *någon* är subjekt i den aktiva satsen tar man bort ordet i den passiva satsen.

Man ska höja bensinpriset igen. (aktiv)
Bensinpriset ska höjas igen. (passiv)
Man hackar löken fint. (aktiv)
Löken hackas fint. (passiv)

Det är också vanligt att använda *det* + passiv form. *Det* betyder här *man*, *någon*, *de* eller *folk* i den aktiva meningen.

Det äts ofta kräftor i augusti. = Man äter ofta kräftor i augusti.
Det sägs att maten är dyr i Sverige. = De säger att matpriserna är höga i Sverige.
Det spelas mycket fotboll på somrarna. = Folk spelar mycket fotboll på somrarna.

Det hörs att han är förkyld. (Man hör det på hans röst.)
Det syns att du är glad. (Man ser det.)
Det känns att det börjar bli höst. (Man känner det i luften.)
Det märks att du har sprungit. (Man märker det.)
Det sägs att priserna kommer att sjunka. (Folk säger det.)
Det känns bra. (Jag känner mig bra.)

Tips! Var försiktig med att använda s-passiv. I vanliga texter föredrar man nästan alltid aktiv form eftersom passiv form kan upplevas som lite tung och formell.

ANDRA S-FORMER

Reciproka verb

Om man lägger till -s på vissa verb kan de få reciprok betydelse. Här motsvarar -s *varandra* och subjektet måste alltså stå i plural.

Vi ses i morgon.
De träffades aldrig igen.
Vi hörs.

Deponens

En tredje kategori s-verb är deponens. De här verben slutar alltid på -s, men har *aktiv* betydelse. *Exempel*:

andas, finnas, fattas, hoppas, trivas, lyckas

Jag *hoppas* att du mår bra.
Du kommer att *lyckas* på provet.
Vi *trivs* jättebra här.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Han *andades* tungt när han hade sprungit.
Det *fattas* ett par rader i manuskriptet.

§ 10 Presens particip

Man bildar presens particip med ändelsen *-ande* om infinitiv slutar på -a (drickande) och *-ende* om infinitiv inte slutar på -a (seende). Även om participet bildas av ett verb fungerar det som ett adjektiv, ett substantiv eller ett adverb.

Föräldrarna fotograferade de *sjungande* barnen.
Gående hänvisas till andra sidan gatan.
De *boende* i huset klagade på att det var kallt i lägenheterna.

Man kan också använda presens particip efter andra verb som *komma* eller *gå*.

Han kom *springande*. Hon gick *skrattande* hela vägen till banken.

§ 11 Konditionalis

Konditionalis 1: *Om* + preteritum, *skulle* + infinitiv

När man spekulerar om framtiden använder man ofta verbformen konditionalis 1. Då står verbet i preteritum i *om*-satsen och följs av *skulle* + infinitiv i huvudsatsen.

Om jag *hade* pengar *skulle* jag *resa* till Italien.
Om jag *var* rik *skulle* jag *köpa* en ny bil.

Konditionalis 2: *Om* + pluskvamperfekt, *skulle* + *ha* + supinum

När man talar om vad man kunde ha gjort tidigare, men inte gjorde, använder man konditionalis 2. Då använder man pluskvamperfekt i *om*-satsen och *skulle ha* + supinum i huvudsatsen.

Om jag *hade haft* pengar i somras *skulle* jag *ha åkt* till Italien.
Men jag hade inga pengar, så jag stannade hemma.

Om jag inte *hade varit* sjuk *skulle* jag *ha kommit* i går kväll.
Men jag var sjuk, så jag kunde inte komma.

Konditionalis används också i fasta artighetsfraser.

Det skulle vara roligt om ni ville komma.
Jag skulle vilja ha en glass.
Skulle du kunna hämta bilen?

Ibland använder man den gamla verbformen *vore* som betyder *skulle vara*. Det går också bra att använda *skulle vara*.

Det *vore* gott med en kopp kaffe.
– Ska vi gå på bio? – Ja, det *vore* kul.
Det *vore* snällt om du ville laga lunch.

§ 12 *Att* före infinitiv

Efter många verb skriver man ren infinitiv, man använder alltså inte *att* före infinitiven. *Exempel*:

behöva	Han behöver sova.
bruka	Vi brukar äta pizza på lördagarna.
böra	Du bör slå upp alla nya ord.
få	Man får parkera här.
kunna	De kan inte spela gitarr.
låta	Jag låter dig köra i dag.
lära	Det lär bli kallt i vinter.
måste	Man måste använda övergångsstället.
ska	De ska flytta till hösten.
tänka	Vi tänker renovera garaget.
vilja	Jag vill ha mjölk i kaffet.
våga	Han vågar inte tala inför publik.
anses	Det anses vara bra att sopsortera.
påstås	Det påstås vara farligt att gå där på natten.
sägas	Det sägs finnas vilda djur där.
tyckas	Det tycks bli allt varmare på vår planet.
låtsas	Hon låtsas sjunga med i sången.
väntas	Han väntas bli sen i kväll.

Efter vissa verb har man *att* före det andra verbet i infinitiv. *Exempel*:

avsky	Jag avskyr att städa.
hata	Hon hatar att laga mat.
gilla	De gillar att se spännande filmer.
älska	Jag älska att sola.
komma	Det kommer att bli kallt i vinter.
besluta sig för	Vi har beslutat oss för att måla fönstren.
bestämma sig för	De har bestämt sig för att köpa ny bil.
misslyckas med	Han misslyckades med att gå ner i vikt.
börja med	Vi börjar alltid med att värma upp.
fundera på	Jag funderar på att städa förrådet.
glädja sig åt	Jag gläder mig åt att träffa dig snart.
hålla på med	Hon håller på med att tvätta.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

hålla på	De höll på att missa planet.
tycka om	De flesta tycker om att få presenter.
tänka på	Tänk på att klä dig varmt.
vänja sig vid	Han vande sig vid att tala högt och tydligt.
längta efter	Jag längtar efter att gå i pension.
undvika	Politikern undvek att svara på frågan.
tveka	Varför tvekar du att anmäla dig till kursen?
tåla	Tål du inte att äta jordgubbar?

Några verb kan man använda med eller utan att. *Exempel*:

be	Jag ber dig (att) komma i tid nästa gång.
besluta	Kommunen beslutade (att) höja skatten.
försöka	Jag ska försöka (att) komma i tid.
glömma	Han glömde (att) stänga av spisen.
hinna	De hinner inte (att) läsa ut boken den här veckan.
hjälpa	Vill ni hjälpa mig (att) flytta pianot?
hoppas	Jag hoppas (att) vara framme innan det blir mörkt.
hota	Hon hotade (att) stänga av tv:n.
lova	Jag lovar (att) älska dig hela livet.
lyckas	De lyckades (att) få löneförhöjning.
skynda	Barnen skyndade sig (att) bädda sina sängar.

Tips! Man uttalar ofta *att* före infinitiv som *å*.

Infinitiv	*Presens*	*Preteritum*	*Supinum*	*Perfekt particip (en-ord)*
använda	använder	använde	använt	använd
be	ber	bad	bett	-bedd
binda	binder	band	bundit	bunden
bita	biter	bet	bitit	biten
bjuda	bjuder	bjöd	bjudit	bjuden
bli	blir	blev	blivit	-bliven
brinna	brinner	brann	brunnit	-brunnen
brista	brister	brast	brustit	brusten
bryta	bryter	bröt	brutit	bruten
bära	bär	bar	burit	buren
böra	bör	borde	bort	-
dra	drar	drog	dragit	dragen
dricka	dricker	drack	druckit	drucken
driva	driver	drev	drivit	driven
duga	duger	dög	dugit	-
dö	dör	dog	dött	-
dölja	döljer	dolde	dolt	dold
falla	faller	föll	fallit	fallen
fara	far	for	farit	faren
finna	finner	fann	funnit	funnen
finnas	finns	fanns	funnits	-
flyga	flyger	flög	flugit	-flugen
flyta	flyter	flöt	flutit	-fluten
frysa	fryser	frös	frusit	frusen
få	får	fick	fått	-
försvinna	försvinner	försvann	försvunnit	försvunnen
ge	ger	gav	gett/givit	given
glida	glider	gled	glidit	-
glädja	gläd(j)er	gladde	glatt	-
gnida	gnider	gned	gnidit	-gniden

Infinitiv	*Presens*	*Preteritum*	*Supinum*	*Perfekt particip (en-ord)*
gripa	griper	grep	gripit	gripen
gråta	gråter	grät	gråtit	-gråten
gå	går	gick	gått	-
göra	gör	gjorde	gjort	gjord
ha	har	hade	haft	-havd
heta	heter	hette	hetat	-
hinna	hinner	hann	hunnit	-hunnen
hugga	hugger	högg	huggit	huggen
hålla	håller	höll	hållit	hållen
hända	händer	hände	hänt	-
kliva	kliver	klev	klivit	-kliven
knyta	knyter	knöt	knutit	knuten
komma	kommer	kom	kommit	-kommen
krypa	kryper	kröp	krupit	-krupen
kunna	kan	kunde	kunnat	-
le	ler	log	lett	-
lida	lider	led	lidit	-liden
ligga	ligger	låg	legat	-legad
ljuga	ljuger	ljög	ljugit	-ljugen
lyda	lyder	löd/lydde	lydit/lytt	-lydd
låta	låter	lät	låtit	-låten
lägga	lägger	la/lade	lagt	lagd
vara tvungen	måste	var tvungen/ måste	måst	-
niga	niger	neg	nigit	-
njuta	njuter	njöt	njutit	-njuten
nysa	nyser	nös/nyste	nysit/nyst	-
pipa	piper	pep	pipit	-
rida	rider	red	ridit	riden
rinna	rinner	rann	runnit	-runnen
riva	river	rev	rivit	riven
ryta	ryter	röt	rutit	ruten

Infinitiv	*Presens*	*Preteritum*	*Supinum*	*Perfekt particip (en-ord)*
se	ser	såg	sett	sedd
sitta	sitter	satt	suttit	-sutten
sjunga	sjunger	sjöng	sjungit	sjungen
sjunka	sjunker	sjönk	sjunkit	sjunken
(skola)	ska/skall	skulle	skolat	-
skilja	skiljer	skilde	skilt	skild
skina	skiner	sken	skinit	-
skjuta	skjuter	sköt	skjutit	skjuten
skrika	skriker	skrek	skrikit	-skriken
skriva	skriver	skrev	skrivit	skriven
skryta	skryter	skröt	skrutit	-skruten
skära	skär	skar	skurit	skuren
slippa	slipper	slapp	sluppit	-sluppen
slita	sliter	slet	slitit	sliten
slå	slår	slog	slagit	slagen
slåss	slåss	slogs	slagits	-
smyga	smyger	smög	smugit	-smugen
smörja	smörjer	smorde	smort	smord
snyta	snyter	snöt	snutit	snuten
sova	sover	sov	sovit	-
spinna	spinner	spann	spunnit	spunnen
spricka	spricker	sprack	spruckit	sprucken
sprida	sprider	spred/spridde	spridit/spritt	spridd
springa	springer	sprang	sprungit	sprungen
sticka	sticker	stack	stuckit	stucken
stiga	stiger	steg	stigit	-stigen
stjäla	stjäl	stal	stulit	stulen
strida	strider	stred	stridit	-stridd
stryka	stryker	strök	strukit	struken
stå	står	stod	stått	-stådd
suga	suger	sög	sugit	sugen
supa	super	söp	supit	-supen

Infinitiv	*Presens*	*Preteritum*	*Supinum*	*Perfekt particip (en-ord)*
svida	svider	sved	svidit	-
svika	sviker	svek	svikit	sviken
svälja	sväljer	svalde	svalt	svald
svälta	svälter	svalt/svälte	svultit/svält	svulten
svära	svär	svor	svurit	svuren
säga	säger	sa/sade	sagt	sagd
sälja	säljer	sålde	sålt	såld
sätta	sätter	satte	satt	satt
ta	tar	tog	tagit	tagen
tiga	tiger	teg	tigit	-tegen
tvinga	tvingar	tvang/tvingade	tvungit/tvingat	tvingad
töras	törs	tordes	torts	-
vara	är	var	varit	-
veta	vet	visste	vetat	-
vika	viker	vek	vikit/vikt	viken/vikt
vilja	vill	ville	velat	-
vinna	vinner	vann	vunnit	vunnen
vrida	vrider	vred	vridit	vriden
välja	väljer	valde	valt	vald
vänja	vänjer	vande	vant	vand
växa	växer	växte	växt/vuxit	vuxen
äta	äter	åt	ätit	-äten

Tips! I stället för *måste* använder man *vara tvungen* i infinitiv och *var tvungen* i preteritum.

Substantiv

§ 13 Substantivets former

Genus
Substantiv har två genus: **en-ord** (utrum), till exempel *en väska, en stol,* och **ett-ord** (neutrum), till exempel *ett foto, ett hus*. Cirka 80 % av alla substantiv är en-ord.

Det är viktigt att veta om ett substantiv är en-ord eller ett-ord eftersom adjektiv och pronomen böjs efter substantivets genus, så kallad kongruens. De flesta substantiv för människor, yrken och djur är en-ord liksom de flesta ord som slutar på **-a**, **-are**, **-dom**, **-het**, **-else** och **-ing**.

Det finns fem olika sätt att bilda plural: **-or**, **-ar**, **-er**, **-n**, = (ingen ändelse).

Schema över substantivets olika former

	Singular		*Plural*		
	Obestämd form	*Bestämd form*	*Obestämd form*	*Bestämd form*	*Kommentar*
1	**en** penna	pennan	penn**or**	penn**orna**	**en**-ord som slutar på **-a**
2	**en** buss	buss**en**	buss**ar**	buss**arna**	nästan alla andra **en**-ord
	en pojke **en** tidning	pojk**en** tidning**en**	pojk**ar** tidning**ar**	pojk**arna** tidning**arna**	**en**-ord som slutar på **-ing**
3	**en** telefon	telefon**en**	telefon**er**	telefon**erna**	speciella **en**-ord och några **ett**-ord
	ett kafé **ett** vin	kaféet vin**et**	kaféer vin**er**	kaféerna vin**erna**	
4	**ett** äpple	äpplet	äpplen	äpplena	**ett**-ord som slutar på obetonad vokal
5a	**ett** brev	brev**et**	brev	brev**en**	**ett**-ord som slutar på konsonant
5b	**en** lärare	läraren	lärare	lärarna	**en**-ord som slutar på **-are**, **-er**, **-ande**, **-ende**

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Observera!

Grupp 2

en-ord som slutar på *-el* och *-er*

en nyck*el*, nyckel*n*, nyck*lar*, nycklar*na*

en semest*er*, semester*n*, semest*rar*, semestrar*na*

Grupp 5

ett-ord som slutar på *-el*

ett exempe*l*, exemp*let*, exempel, exemp*len*

ett-ord som slutar på *-er*

ett fönst*er*, fönst*ret*, fönster, fönst*ren*

en-ord som slutar på *-er*

en teknik*er*, teknike*rn*, tekniker, teknike*rna*

Några vanliga substantiv som har vokalväxling:

a – ä

en hand, handen, händer, händerna
en tand, tanden, tänder, tänderna
en natt, natten, nätter, nätterna
en stad, staden, städer, städerna
ett land, landet, länder, länderna

o – ö

en fot, foten, fötter, fötterna
en son, sonen, söner, sönerna
en bok, boken, böcker, böckerna
en dotter, dottern, döttrar, döttrarna
en bror, brodern, bröder, bröderna

Några substantiv följer inte de vanliga reglerna för plural:

en ros, rosen, rosor, rosorna
en sko, skon, skor, skorna
en video, videon, videor, videorna
en avokado, avokadon, avokador, avokadorna
ett museum, museet, museer, museerna
ett öga, ögat, ögon, ögonen
ett öra, örat, öron, öronen
en man, mannen, män, männen

Tips! Skriv listor med substantiv och dela in dem i grupper. Memorera orden i grupp 3 för de är speciella. Memorera alla ett-ord. Lär dig substantiven i en böjd form, till exempel: Jag läser tidning**en** i park**en**. Ord som är i grupp 3 finns ofta på flera andra språk, till exempel *en film* och *en banan*.

§ 14 Obestämd form, bestämd form och artikellös form

Obestämd form

Obestämd form använder man när man introducerar ett substantiv för första gången. I singular har substantivet oftast obestämd artikel, *en* eller *ett*.

De har köpt en stor bil och ett hus.
De har två barn och tre hundar.

Efter *det finns* har substantivet obestämd form.

Det finns sju stolar i köket.

Bestämd form

När man talar om någon/något som är känt för lyssnaren, till exempel det som man pratat om tidigare, använder man bestämd form.

De har köpt en stor bil och ett hus. De parkerar bil*en* framför hus*et*.
De har två barn och tre hundar. Barn*en* är stora och kan gå ut med hund*arna*.

Bestämd form används också när det är självklart vad man menar.

Sol*en* skiner i dag. (Vi har bara en sol.)
Ursäkta, att jag kommer för sent. Tåg*et* var försenat. (Tåget som jag åkte med.)
Stäng dörr*en*! (Dörren som finns i rummet där vi är.)

Tips! Efter preposition har substantivet nästan alltid bestämd form.

På kväll*en* sitter vi *i* soff*an* och pratar.

Artikellös form

Substantiv i obestämd form har alltid artikel (*en* eller *ett*), utom i de här fallen:

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

a. När man talar om:

- yrke

  Hon är läkare, och han vill bli mäklare.

- nationalitet

  Jag är svensk. Kaj är dansk.

- religion.

  Hon är katolik. Han är muslim.

När det finns ett adjektiv använder man artikel.

Hon är en erfaren pilot.

b. När ordet är ett kollektivord (ord som man inte kan räkna).

Fia tycker om kaffe.
Ringen är gjord av guld.
Vi måste köpa smör.
Det är dålig luft härinne.
Jag dricker mycket vatten.
Han gillar mjölk.

När man talar om något bestämt har man bestämd form.

Kan du skicka saltet? (Saltet som finns på bordet.)

c. När ordet avser ett transportmedel.

Lisa kör bil till jobbet, men Joel åker buss.

d. I fasta fraser.

Jag tittar på tv, men hon lyssnar på radio.
De ska gå på bio i kväll.
Kan du spela piano? Nej, men jag spelar gitarr.

§ 15 Genitiv

Genitiv bildar man genom att lägga ändelsen -s till substantivets olika former eller till ett personnamn.

Familjen Nilssons släktingar bor på landet.
Barnens lärare heter Viktor.
Daniels och Åsas bröllop var roligt.
Hon äter dagens rätt.
Han läser gårdagens tidning.

Tips! När namnet slutar på -s skriver man inget extra -s, och man använder aldrig apostrof i svenskan.

Jonas jobb är intressant.

Ibland används en preposition i stället för genitiv.

Husets tak var gult. Taket *på* huset var gult.

Sveriges invånare blir allt fler. Invånarna *i* Sverige blir allt fler.

§ 16 Ordbildning

SAMMANSATTA SUBSTANTIV

På svenska är det vanligt att sätta ihop två eller flera ord, verb eller substantiv, till ett nytt substantiv. Det sista ordet bestämmer om det är en eller ett.

ett skrivbord (att skriva + ett bord)
en turistattraktion (en turist + en attraktion)
en biltrafik (en bil + en trafik)
en barnfamilj (ett barn + en familj)
ett skyltfönster (att skylta + ett fönster)

Ibland binder -s- (foge-s) ihop orden.

en rumstemperatur (ett rum + en temperatur)
märkeskläder (ett märke + kläder)
en havsbotten (ett hav + en botten)
ett motionspass (en motion + ett pass)

Om man har tre ord finns det ofta, men inte alltid, ett -s- mellan det andra och tredje ordet.

en skrivbordslampa (att skriva + ett bord + en lampa)
en viktminskningsmetod (en vikt + en minskning + en metod)

ADJEKTIV OCH ADVERB

Adjektiv och adverb får ofta prefix och suffix. Om man tar bort dem ser man roten som gör att man kanske förstår ordet.

obeskriv*lig* = som man inte kan beskriva
arbets*lös* = när man inte har ett arbete
framgångs*rik* = när man har stor framgång
luktf*ri* = som inte har någon lukt
värdef*ull* = som har ett stort värde (kostar mycket)
bär*bar* = som man kan bära
arbets*am* = som arbetar mycket
antag*ligen* = som man kan anta

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

SUFFIX SOM BILDAR VERB

kall*na* = att bli kall
adress*era* = att skriva adress till någon
inform*era* = att ge information
sms:*a* = att skicka ett sms

SUFFIX SOM BILDAR SUBSTANTIV

en förgift*ning* = när man har ätit något som är giftigt
en förälsk*else* = när man är förälskad
en säker*het* = när man känner sig säker
en stor*lek* = hur stort något är
en gå*ende* = en person som går
ett bag*eri* = en affär där man bakar
en produk*tion* = något som man har producerat
en barn*dom* = tiden när man var barn

SAMMANSATTA ORD MED FLERA OLIKA LED

en vältalighet, väl-tal-ig-het, = att tala och uttrycka sig bra
ett omklädningsrum, om-kläd-ning-s-rum, = ett rum där man klär om
sönderklippt, sönder-klipp-t, = något som man har klippt sönder

Tips! Kom ihåg att *jätte-* och *favorit-* är prefix och skrivs tillsammans med adjektivet eller substantivet. Observera att *jätte-* bara används i vardaglig stil.

*jätte*god, *favorit*pizza

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Adjektiv och adverb

§ 17 Adjektivets former

De flesta adjektiv har regelbunden böjning. Adjektivet böjs efter substantivet:

en gul bil, *ett* gult hus, *två* gula äpplen, *den* gula bilen, *det* gula huset, *de* gula äpplena

	Obestämd form			*Bestämd form*	
	en-ord	*ett-ord*	*plural*	*singular och plural*	*kommentar*
A	varm	varmt	varma	varma	alla adjektiv utom adjektiven nedan (B–K)

Några exempel på adjektiv med speciella former:

B	ny	nytt	nya	nya	adjektiv som slutar på vokal
C	kort	kort	korta	korta	adjektiv som slutar på konsonant + -t
D	hård	hårt	hårda	hårda	adjektiv som slutar på konsonant + -d
E	röd	rött	röda	röda	adjektiv som slutar på vokal + -d
F	vacker	vackert	vackra	vackra	adjektiv som slutar på -er
G	enkel	enkelt	enkla	enkla	adjektiv som slutar på -el
H	gammal	gammalt	gamla	gamla	adjektiv som slutar på -al
I	vuxen	vuxet	vuxna	vuxna	adjektiv som slutar på -en
J	bra	bra	bra	bra	adjektiv som bara har en form
K	liten	litet	små	**lilla** (sing) **små** (plur)	adjektivet *liten* är speciellt!

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Adjektiv kan även stå efter verbet och har då alltid obestämd form. Se även *§ 21*.

Jackan *är* lång, bältet *är* smalt och byxorna *är* korta.
Det *är* gott med fisk.

Tips! Direkt efter vissa ord har adjektivet bestämd form (se *§ 18*).

Den nya mössan är varm. *Den* varma mössan är ny.
Min gamla väska är tung. *Min* tunga väska är gammal.

Tips! Ordet *så* kan man inte använda tillsammans med *mycket* + adjektiv, men man kan använda *så* i stället för *mycket*.

Jag är *mycket* trött. Jag är *så* trött.

§ 18 Användningen av obestämd och bestämd form

Efter de här orden har adjektiv **bestämd** form och substantiv **bestämd** form:

den	Har du läst *den* nya boken?
det	Maria köpte *det* höga bordet.
de	Han älskar *de* gamla byxorna.
den här	*Den här* svarta pennan tycker jag om.
det här	*Det här* gamla blocket gillar jag inte.
de här	Gillar du *de här* röda rosorna?
den där	Ska jag köpa *den där* ljusa skjortan?
det där	Vad säger du om *det där* otrevliga mejlet?
de där	*De där* intressanta filmerna har jag redan sett.
hela	Joakim har ätit *hela* smörgåsen.
halva	Jag såg bara *halva* konserten.
förra	Jag var i Amsterdam *förra* året.

Efter de här orden har adjektiv **bestämd** form och substantiv obestämd form:

possessiva pronomen	Har du sett *min* nya kjol?
genitiv	*Märtas* mysiga lägenhet ligger på Storgatan.
denna (= den här)	Jag är trött på *denna* kalla vinter.
detta (= det här)	Du är inte lik dig på *detta* gamla foto.
dessa (= de här)	Gillar du *dessa* nya viner?
nästa	Jag ska läsa *nästa* svåra kurs i februari.
samma	Varför har du alltid *samma* fula kavaj på dig?
följande	Lär dig *följande* lätta texter.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Tips! *Denna*, *detta* och *dessa* kan låta lite tungt och formellt, så ofta är det bättre att använda *den här*, *det här* och *de här* i stället. Se också *§ 28*.

Efter alla andra ord har adjektiv obestämd form och substantiv obestämd form, till exempel:

en, ett	Han har ett blått bord.
många	De köpte många ekologiska apelsiner.
vilken, vilket, vilka	Vilken snygg hatt du har!
ingen, inget, inga	Det var ingen rolig film.
någon, något, några	Är det någon ny serie på tv i kväll?
siffror	Han åt sju stora mackor.

Tips! Om det inte finns något ord före adjektivet använder man plural obestämd form.

Jag gillar goda ostar.
Det fanns varma smörgåsar till kaffet.
Gamla jeans är ofta sköna.

Tips! I bestämd form singular använder man ibland en speciell maskulinform, nämligen **-e** i stället för **-a**. Men det är alltid korrekt att använda **-a**.

Den unge mannen hade glömt sitt pass.
Den unga kvinnan joggade i parken.
Vi läste *Den gamle och havet*.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

§ 19 Adjektivets komparation

De flesta adjektiv har regelbunden komparation:			
Positiv	*Komparativ*	*Superlativ*	*Superlativ bestämd form*
kort	kortare	kortast	kortaste
Några vanliga adjektiv med speciella komparationsformer:			
hög	högre	högst	högsta
stor	större	störst	största
lång	längre	längst	längsta
låg	lägre	lägst	lägsta
få	färre	färst	-
ung	yngre	yngst	yngsta
tung	tyngre	tyngst	tyngsta
gammal	äldre	äldst	äldsta
liten	mindre	minst	minsta
bra	bättre	bäst	bästa
dålig	sämre	sämst	sämsta
god	godare	godast	godaste
många	fler/flera	flest	flesta

Det är varmt i dag men det var varm*are* i juni. Varm*ast* är det i augusti.
Jag är yngr*e än* Erik, men Åsa är *allra* yngst.
Göteborg är den näst största staden i Sverige.
De flesta som bor i Sverige talar svenska.
Vad tycker du är god*ast*, choklad- eller vaniljglass?

På svenska använder man superlativ när man väljer ett alternativ av två eller flera. Komparativ använder man bara när man jämför något med något annat.

Vilken bil är bäst, Volvo eller Audi?
Vaniljglass är godare än chokladglass.

Tips! Tänk på att *de* i *de flesta* är bestämd artikel och därför alltid skrivs *de*.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Adjektiv som slutar på **-isk** och adjektiv som bildas av ett verb och slutar på till exempel **-ad**, **-d**, **-t**, **-ande** eller **-ende** komparerar man med *mer* och *mest*. Det finns också en tendens att komparera långa adjektiv med *mer* och *mest*.

Positiv	*Komparativ*	*Superlativ*	*Superlativ bestämd form*
typ**isk**	**mer** typ**isk**	**mest** typ**isk**	(den/det/de) **mest** typ**iska**
praktisk	**mer** praktisk	**mest** praktisk	(den/det/de) **mest** praktiska
intresse-rad	**mer** intresse-rad	**mest** intresserad	(...) **mest** intresserade
känd	**mer** känd	**mest** känd	(...) **mest** kända
läst	**mer** läst	**mest** läst	(...) **mest** lästa
spännande	**mer** spännande	**mest** spännande	(...) **mest** spännande
beroende	**mer** beroende	**mest** beroende	(...) **mest** beroende

Köttbullar är nog den *mest* typisk*a* maträtten i Sverige.
Han är intresser*ad* av simning, men han är *mer* intresser*ad* av fotboll.
Hans barn är *mest* intresser*ade* av friidrott.
Mankell är kanske *den mest* läst*a* författaren i Sverige.
Det var *den mest* fascinerande semester jag haft.
De här skorna är *mer användbara* än de andra.

§ 20 Adverbets komparation

Adverb kan bildas av adjektiv genom att man lägger till -t.
De kompareras på samma sätt som adjektiv.

Positiv	*Komparativ*	*Superlativ*	*Superlativ bestämd form*
sent	sen**are**	sen**ast**	det sen**aste**
tidigt	tidig**are**	tidig**ast**	det tidig**aste**
snabbt	snabb**are**	snabb**ast**	det snabb**aste**
högt	högre	högst	det högsta

Hon kom sen*t* till arbetet och slutade tidig*t*.
Kan jag få ringa lite sen*are*? Ja, men sen*ast* klockan tio.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Man kan också komparera andra adverb.

Positiv	*Komparativ*	*Superlativ*	*Superlativ bestämd form*
fort	fortare	fortast	det fortaste
ofta	oftare	oftast	-
illa	värre	värst	det värsta
mycket	mer/mera	mest	det mesta
lite	mindre	minst	det minsta
gärna	hellre	helst	-

Jag åker *oftast* buss.
Jag dricker *gärna* te, men min man dricker *hellre* kaffe. *Helst* dricker jag juice.
Vi sprang *det fortaste* vi kunde.
Jag har läst *det mesta* i boken nu.

§ 21 Adjektiv eller adverb?

Ett **adjektiv** refererar till ett substantiv och har tre olika former: en-ord, ett-ord och plural. Ett adjektiv står också tillsammans med former av verben *vara, bli, verka, låta, se ut* och *känna sig*.

Staden är *vacker*. Huset är *vackert* och alla tavlorna är *vackra*.
De lät *glada* i telefonen.
Ni verkar lite *trötta* i dag.
Otto och Emma såg verkligen *förvånade* ut när barnen hade lagat frukost.

Ett **adverb** refererar till ett verb, ett adjektiv eller ett annat adverb och har alltid samma form. Adverb som kommer från ett adjektiv slutar på **-t**. Ofta kan man ersätta ett adverb med *mycket*.

Han sjunger *vackert* och springer *snabbt*.
Jag åt en *fantastiskt god* smörgås och två *mycket goda* bullar.
Kakorna såg *förskräckligt goda* ut, men jag avstod och beställde två *hemskt stora* koppar *starkt* kaffe till oss i stället.
Jag kände mig *riktigt pigg* efteråt.
Vi kände oss *ovanligt trötta* i söndags.
Jag tyckte att brödet luktade *gott*.
Jag var *riktigt hungrig*.
Vi var alla *otroligt hungriga* efter den *långa* filmen, så det smakade *underbart* med en *ordentlig* fika.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

§ 22 Adverb

RUMSADVERB

Det finns tre typer av rumsadverb: de som anger riktning, de som anger befintlighet och de som svarar på frågan varifrån något/någon kommer.

Vart ...? (riktning)	*Var ...?* (befintlighet)	*Varifrån ...?*
in	inne	inifrån
ut	ute	utifrån
hit	här	härifrån
dit	där	därifrån
hem	hemma	hemifrån
bort	borta	bortifrån
upp	uppe	uppifrån
ner	nere	nerifrån
fram	framme	framifrån

Adverb för riktning använder man till exempel tillsammans med verb som *gå, komma, springa, åka, cykla, köra, resa, ringa.*

Vart ska du gå? Jag ska gå *ut*.
Jag kom *hem* sent i går kväll.
Hon ringde *hem* och sa att hon var försenad.
Vi tänker cykla *dit* i morgon.
Kom *hit*! Jag vill prata med dig.

Adverb för befintlighet använder man till exempel tillsammans med verb som *stå, vara, bo, ligga, sitta, äta, stanna, sova.*

Var står cykeln? Den står *nere* i källaren.
Jag var *hemma* hos Agneta i söndags.
Jag äter nästan alltid *hemma*.
Boken ligger *där* på bordet.
Vi har bott *här* i två år nu.

Adverb i den tredje kolumnen svarar på frågan varifrån något/någon kommer.

Jag tar med mig min dator *hemifrån*.
Är du i affären? Jag kommer just *därifrån*.
Det hördes ett skrik *nerifrån* källaren.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Man kan också bilda rumsadverb för riktning mot eller till något med ändelserna **-åt** eller **-ut**: inåt, utåt, ditåt, hemåt, bortåt, uppåt, neråt, framåt, norrut, söderut, västerut, österut.

Man kan ofta kombinera ett rumsadverb med en preposition.

De gick *ut ur* rummet.
De kom *in på* teatern.
Vi gick *in i* affären.

Tips! Man kan säga att **-t** i *vart* betyder *till*.

Vart ska du åka? *Till* Abisko.
Vart ska ni köra? *Dit*.

GRADADVERB

Gradadverb talar om hur mycket eller lite man gör något.

Jag äter *mycket*, men äter *lite*.

SÄTTSADVERB

Sättsadverb talar om hur man gör något eller hur något är.

Han skriver *slarvigt*.
Hon läser *noga*.

TIDSADVERB

Tidsadverb berättar om när man gör något.

Han lägger sig *sent*, men stiger upp *tidigt*.

SATSADVERB

Satsadverb kallas också för vandrande adverb eftersom de byter plats beroende på vilken typ av sats det är. Ett satsadverb refererar till hela satsen. Se också *§§ 32* och *35*.

Jag gillar *inte* korv.
Du vet att jag *inte* gillar korv.

Tips! Vissa adverb fungerar ibland som **satsadverb** och ibland som tidsadverb.

Jag badar ibland på badhuset.
Ibland badar jag på badhuset.
Jag badar på badhuset *ibland*.
Jag ser ofta mina kurskamrater på bussen.
Ofta ser jag mina kurskamrater på bussen.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Pronomen

§ 23 Personliga pronomen

Subjektsform	*Objektsform*	*Reflexiv form*
jag	mig	mig
du	dig	dig
han	honom	sig
hon	henne	sig
den	den	sig
det	det	sig
vi	oss	oss
ni	er	er
de	dem	sig

Exempel på pronomen i objektsform:

De bjöd *mig* på kaffe på kaféet.
Läraren ville prata med *oss* om tentan.
Gillar du min tröja? Jag köpte *den* i går.

Objektspronomen och reflexivt pronomen placeras före satsadverbet.

Jag ser *honom ofta* på bussen.
På bussen ser jag *honom ofta*.
Jag sätter *mig inte* i soffan.

Efter preposition använder man objektsform.

Hon tittar *på honom*.
Han ringer *till henne*.
Jag skriver *till dig*.
Hon fick cykeln *av dem*.
Jag vill prata *med er*.
Många hälsningar *från oss* alla.

Tips! Om man inte vet om man ska använda subjekts- eller objektsform av *de* och *dem* kan man prova att byta ut pronomenet mot till exempel *vi* eller *oss*.

Han bjöd hem *dem/oss* i tisdags.
Vi/De stannade längre än *vi/de* hade tänkt utomlands.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Tips! Före *som* kan man använda både *de* och *dem*, men det är alltid rätt att använda det pronomen som man skulle använda utan som-bisatsen.

Polisen vill prata med *dem som* såg olyckan.

Men man kan alltså också säga:

Polisen vill prata med *de som* såg olyckan.

Tips! När det gäller formen man ska ha efter *än* kan man resonera så här: Om man ser *än* som en konjunktion följer bisatsordföljd, alltså ett subjekt. Verbet brukar strykas.

Han är äldre *än jag* (är).

Ibland ser man också pronomen i objektsform efter *än* och det är också accepterat i dag:

Han är äldre *än* mig.

I det här fallet ser man *än* som en preposition.

§ 24 Reflexiva pronomen

Vissa verb är reflexiva och följs av ett reflexivt pronomen. Reflexiva pronomen syftar tillbaka på subjektet i meningen.

Subjekt		*Objekt*
jag	förbereder	mig
du	förbereder	dig
hon	förbereder	sig
han	förbereder	sig
den	förbereder	sig
det	förbereder	sig
man	förbereder	sig
vi	förbereder	oss
ni	förbereder	er
de	förbereder	sig

Vi ska *gifta oss* till våren.
Jag kan inte *koncentrera mig* när du tittar på tv.
Du måste *bestämma dig* nu.
Jag *känner mig* inte pigg i dag.
Jag gick och *klippte mig* i går.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Tips! Vissa verb är reflexiva även om subjektet inte är den som utför handlingen.

Jag klippte mig (hos en frisör).

Några exempel på reflexiva verb:

bestämma sig	raka sig
gifta sig	resa sig
kamma sig	roa sig
klä sig	skilja sig
koncentrera sig	skynda sig
känna sig	ställa sig
lägga sig	sätta sig
lära sig	tvätta sig

§ 25 Possessiva pronomen

	En-ord	*Ett-ord*	*Plural*	*Reflexiva possessiva pronomen*		
(jag)	min	mitt	mina	min	mitt	mina
(du)	din	ditt	dina	din	ditt	dina
(han)	hans	hans	hans	sin	sitt	sina
(hon)	hennes	hennes	hennes	sin	sitt	sina
(den)	dess	dess	dess	sin	sitt	sina
(det)	dess	dess	dess	sin	sitt	sina
(vi)	vår	vårt	våra	vår	vårt	våra
(ni)	er	ert	era	er	ert	era
(de)	deras	deras	deras	sin	sitt	sina

Hans, *hennes* och *deras* använder man som subjekt eller objekt.

Hans hus var mycket dyrt.

Många beundrade *hennes tavlor*.

Daniel pratar med Tobias och *hans kompis*. (= Tobias kompis)

Vi var så hungriga att vi åt upp alla *deras smörgåsar.*

Hon sa att *hennes prov* gick bra.

Föreningen bildades 1970. *Dess syfte* är att hjälpa sjuka katter.

Vår bil står bakom *era cyklar*.

Hon och hennes väninna har köpt en stor lägenhet. Det är *deras lägenhet*.

De berättade att *deras barn* hade börjat skolan.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Sin, *sitt* och *sina* använder man som objekt när det är kopplat till subjektet.

Han kontaktade *sin arbetsgivare* om *sin* lön.
Hon håller på att måla om *sitt kök*.
De hälsar alltid på *sina grannar*.
Hon klarade *sitt prov*.
De körde *sina barn* till skolan på morgnarna.

Tips! *Sin*, *sitt* eller *sina* kan aldrig vara en del av subjektet.
De och deras grannar träffas ofta i tvättstugan.
De träffar ofta *sina grannar* i tvättstugan.

Tips! Efter *det är* kan man aldrig skriva *sin*, *sitt*, *sina*.
Det är hennes sista prov.

Tänk på att en bisats alltid börjar med subjekt, så man måste använda *hans*, *hennes* eller *deras* efter till exempel *att*, *om*, *som*, *när*.

Hon undrar om hennes man ska laga middag.

§ 26 Indefinita pronomen

Indefinita pronomen avser något obestämt. Vissa av dem böjs efter substantivet.

En-ord	*Ett-ord*	*Plural*	*Bestämd form*
ingen	inget	inga	
någon	något	några	
annan	annat	andra	andra
vilken	vilket	vilka	
sådan	sådant	sådana	

Han har *ingen* bil, *inget* hus och *inga* pengar.
Har du *någon* bil, *något* hus och *några* pengar?
Jag vill bo i en *annan* stad, i ett *annat* hus och ha *andra* vänner.
Jag har två systrar. Den ena är sjuksköterska och den *andra* är lärare.
Jag har bara läroboken med mig i dag. De *andra* böckerna glömde jag hemma.
Vilken kaka, *vilket* bröd och *vilka* bullar vill du ha?
Jag vill en *sådan* kaka, ett *sådant* bröd och tre *sådana* bullar.
Jag behöver en svart penna. Har du *någon sådan*?

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Vissa indefinita pronomen böjs inte efter substantivet, till exempel *många*, *mycket*.

Man

Det indefinita pronomenet *man* används ofta i svenskan. För att veta hur *man* böjs kan man jämföra med andra personliga pronomen som *han* eller *hon*.

Subjektsform	*Objektsform*	*Genitiv / Possessiv form*
man	en	ens
		sin/sitt/sina
hon/han	henne/honom	hennes/hans
		sin/sitt/sina

Man vill gärna att *ens vänner* skriver till *en* från *sina* resor. Annars undrar *man* ju vad *man* har *sina* vänner till om de inte tänker på *en* när de är borta.

Tips! Tänk på att *man* är ett pronomen som betyder vilken person som helst, män, kvinnor eller barn. Blanda inte ihop det med substantivet en man ≠ en kvinna.

§ 27 Relativa pronomen och relativa adverb

Ett relativt pronomen refererar tillbaka till något annat. Det finns flera relativa pronomen. Det vanligaste av dessa är *som*.

SOM

Som är ett oböjligt relativt pronomen och refererar både till saker och personer i singular och plural. Observera att *som* måste stå direkt efter ordet som det refererar till. Det strukna ordet i parentesen har ersatts med *som*.

Jag spelar ett spel *som* är helt nytt. (Jag spelar ett spel. ~~Spelet~~ är nytt.)
Jag har en bror *som* heter Anders. (Jag har en bror. ~~Han~~ heter Anders.)
Jag har en ny mobil *som* jag spelar på. (Jag har en mobil. Jag spelar på ~~den~~.)
Jag har en bror *som* jag ringer till. (Jag har en bror. Jag ringer till ~~honom~~.)
Spelet *som* jag köpte var dyrt. (Jag köpte ett spel. ~~Det~~ var dyrt.)
Anders, *som* bor i Malmö, är lärare. (Anders är lärare. ~~Anders~~ bor i Malmö.)

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Man använder också *som* i emfatisk omskrivning när man vill betona ett ord speciellt. Man använder då konstruktionen *det är ... som*. Se också *§ 66*.

Det var i det nya köpcentret ***som*** jag hittade de snygga skorna.
Vet du att ***det är*** i morgon ***som*** jag fyller år?
Det är jag ***som*** har skrivit den här boken.
Det var han ***som*** gjorde det.

NÅGOT SOM, VILKET

Om det relativa pronomenet syftar på en hel sats eller delar av en sats använder man *något som* eller *vilket*.

De *köpte ett nytt hus,* ***något som*** de aldrig har ångrat.
De *köpte ett nytt hus* ***vilket*** de aldrig har ångrat.
Han *ville börja arbeta på sjukhuset i Linköping,* ***något som*** visade sig vara en bra idé.
Han *ville börja arbeta på sjukhuset i Linköping* ***vilket*** visade sig vara en bra idé.

Jämför:

De köpte ett nytt hus ***som*** låg i Örebro.
Hon vill börja arbeta på sjukhuset i Linköping ***som*** ligger i Östergötland.

VARS

Vars är en genitivform av *som*.

Jag köpte en bil ***vars*** *tidigare ägare* bodde på min gata.
Zlatan, ***vars*** *föräldrar* bor i Malmö, är en känd fotbollsspelare.

I formell stil kan man också använda *vilkas* i plural:

Barn, ***vilkas/vars*** *föräldrar* har låg inkomst, kan få åka på sommarkoloni.

DÄR OCH DIT

Där och *dit* är relativa adverb och kan ersätta *som* + preposition.

Lägenheten ***som*** vi flyttade ***till*** var nyrenoverad.
Lägenheten ***dit*** vi flyttade var nyrenoverad.

Lägenheten ***som*** vi bor ***i*** är stor.
Lägenheten ***där*** vi bor är stor.

Hotellet ***som*** vi bodde ***på*** var mycket elegant.
Hotellet ***där*** vi bodde var mycket elegant.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

§ 28 Determinativa pronomen och demonstrativa pronomen

DETERMINATIVA PRONOMEN

Determinativa pronomen är *den, det, de* och följs av *som.*
Om man har ett substantiv står det i obestämd form.

Johannes vill köpa *den finaste motorcykel som* finns.

Den kille som står där borta var min klasskamrat i grundskolan.
men
Killen som står där borta var min klasskamrat i grundskolan.

De nya bilar som fanns på utställningen var mycket dyra.
men
Bilarna som fanns på utställningen var mycket dyra.

Se också *§ 18.*

DEMONSTRATIVA PRONOMEN

Demonstrativa pronomen pekar ut något som man redan har talat om.

den här	den där
det här	det där
de här	de där

denna
detta
dessa

Den här pennan är bra, men *den där* är dålig.
Det här programmet var roligt.
De här skorna är jättesköna.
Den här boken har jag inte läst.

Denna, detta och *dessa* betyder *den här, det här* och *de här.*
Tänk på att *denna, detta* och *dessa* kan låta formellt.
Efter *denna, detta* och *dessa* har substantivet obestämd form.
Se också *§ 18.*

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Ordföljd och konjunktioner

§ 29 Ordföljd i huvudsats

En huvudsats kan stå ensam och vara en hel mening.
I en huvudsats är det första verbet alltid på andra plats.

Ordföljden kan vara rak
subjekt + *verb 1* + *satsadverb* (+ verb 2 + objekt + plats + tid)
eller omvänd.
tid/plats/bisats/objekt + *verb 1* + *subjekt* + *satsadverb*

Det finns tre typer av huvudsatser: påstående, fråga och uppmaning.
S = subjekt, V = verb, SA = satsadverb,
X = annat ord än subjekt (tid/plats/bisats/objekt).

Påstående

Jag äter inte middag hemma. (rak ordföljd)
S V1 SA
Middag *äter jag inte* hemma. (omvänd ordföljd)
X V1 S SA

Fråga

som börjar med frågeord
Vem vill äta middag hemma? (rak ordföljd)
S V1 V2
som man kan svara *Ja/Nej/Jo* på
Äter du middag hemma? (omvänd ordföljd)
V1 S

Uppmaning

Ät inte middag hemma. (omvänd ordföljd)
V SA

Satsadverbet placeras efter subjektet och verb 1.
I frågor utan frågeord och i imperativ är första platsen tom.
Ett reflexivt pronomen står tillsammans med verbet eller subjektet.

Tips! Subjektet måste alltid stå direkt före eller efter verb 1.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

	plats 2							
X/S	*V1*	*S*	*SA*	*V2*	*Annat*	*Objekt*	*Plats*	*Tid*
Jag	äter	-	inte	-	-	middag	hemma	i dag.
Jag	vill	-	inte	äta	-	middag	hemma	i dag.
I dag	vill	jag	inte	äta	-	middag	hemma.	
Hemma	äter	jag	inte	-	-	middag.		
-	Äter	du	inte	-	-	middag	hemma	i dag?
-	Vill	du	inte	äta	-	middag	hemma?	
-	Ät	-	-	-	-	middag	hemma!	
Maten	är	-	-	-	god.			
Barnet	åt		inte		upp	maten.		
Barnet	vill	-	inte	äta	upp	maten.		
Jag	har	-	inte	läst	ut	boken	–	än.
Han	har	-	inte	satt	sig	-	i soffan.	
Han	satte	sig	inte	-		-	i soffan.	
I soffan	satte	han sig	inte.					

§ 30 Samordnande konjunktioner

Samordnande konjunktioner binder ihop två satser eller satsdelar av samma typ.

Hon ville inte gå till skolan, *för* hon hade inte gjort läxan. (huvudsats + huvudsats)
Han säger att han älskar henne, *men* att han inte vill gifta sig med henne. (bisats + bisats)
Du kan köpa äpplen *eller* päron. (objekt + objekt)
Daniel *och* Åsa ska flytta till en ny lägenhet. (subjekt + subjekt)

och *	Okej, du diskar *och* jag städar.
eller	Kommer de tillbaka i dag *eller* i morgon?
men/fast	De ville göra en omelett *men/fast* äggen var slut.
utan **	Jag dricker inte kaffe *utan* (jag dricker) te.
för	Hon vill köpa en ny telefon *för* den gamla är sönder.
så	Det fanns inga biljetter kvar *så* vi blev tvungna att gå hem igen.

*) *Samt* betyder *och*, men används mest i uppräkningar i skriftspråk.
**) *Utan* används i stället för *men* om det finns en negation och alternativen är "motsatser".

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

§ 31 Konjunktionella adverb + samordnande konjunktion

både ... och	Jag vill ha *både* kaffe och te. (A och B)
antingen ... eller	Jag vill ha *antingen* kaffe *eller* te. (A eller B)
varken ... eller	Jag vill *varken* ha kaffe *eller* te. (inte A, inte B)
vare sig ... eller	Jag kan inte komma *vare sig* i dag *eller* i morgon. (inte A, inte B)
	Du måste göra det *vare sig* du vill *eller* ej.

Tips! Varken innehåller en negation. *Vare sig* innehåller ingen negation. Därför måste man skriva *ej* eller *inte* om satsen är negativ. Så *inte vare sig ... eller* betyder *varken ... eller*, och *vare sig ... eller* betyder *antingen ... eller*.

§ 32 Ordföljd i bisats

En bisats bildar tillsammans med en huvudsats en mening, och bisatsen blir då en del av huvudsatsen. En bisats inleds alltid med en bisatsinledare som kan vara en underordnad konjunktion eller ett frågeord, ett relativt pronomen eller ett relativt adverb. Subjektet och satsadverbet kommer alltid före första verbet i en bisats:

bisatsinledare + **subjekt** + **satsadverb** + **verb 1**
(+ verb 2 + objekt + plats + tid)

Huvud-sats	*Bisats-inledare*	*S*	*SA*	*V1*	*V2*	*Annat*	*Objekt*	*Plats*	*Tid*
Hon undrade	om	jag	inte	ville	dricka	-	kaffe	i stan	i morgon.
Jag diskar	när	jag	-	har	ätit	-	fru-kost.		
Han vill veta	var	posten	-	ligger.					
Läraren frågar	varför	han	alltid	kommer	-	för sent	-	till skolan.	

Bisatsen kan också stå på plats 1 som en del av **huvudsatsen.**

När jag har ätit frukost borstar jag tänderna.
Trots att han inte var hungrig åt han en macka.
Fastän hon egentligen ville sova följde hon med på bio.

Bisatsen kan också finnas inne i **huvudsatsen.**

Boken, som jag köpte, var bra.
I morse, när jag var ute, snöade det.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Det finns alltså två ordföljdsalternativ i **huvudsats**:
S + V + SA X + V + S + SA
I **bisats** är ordföljden alltid:
S + SA + V

§ 33 Underordnande konjunktioner

Underordnande konjunktioner som alltid inleder en bisats:

att	Han säger ***att*** *han måste arbeta i morgon.*
om/ifall	Ring mig ***om/ifall*** *du kommer tidigare.*
när/då	Han var mycket söt ***när*** *han var liten.*
innan	Kan du städa ***innan*** *vi går på bio?*
inte ... förrän	Vi börjar inte ***förrän*** *alla har kommit.*
tills	Vi väntar ***tills*** *alla har kommit.*
medan	Jag sjunger alltid ***medan*** *jag kör bil.*
sedan	Jag har nästan inte sovit ***sedan*** *jag kom hem från konferensen.*
när/då	***När*** *jag har ätit* diskar jag.
eftersom	***Eftersom*** *jag var sjuk* stannade jag hemma från jobbet.
därför att*	Jag stannade hemma från jobbet ***därför att*** *jag var sjuk.*
fastän/trots att	Han klarade inte tentan ***fastän*** *han hade studerat mycket.*
även om	Jag skulle inte sluta jobba ***även om*** *jag vann en miljon.*
så att	Hon talade högt ***så att*** *alla kunde höra.*
	Hon talade ***så*** högt ***att*** *alla kunde höra.*
för att**	Han läste mycket ***för att*** *kunna klara tentan.*
genom att**	Han klarade provet ***genom att*** *studera mycket.*
utan att**	Han klarade provet ***utan att*** *studera mycket.*
än	Vintern har varit kallare i år ***än*** *(den var) i fjol.*
som	Jag vill göra ***som*** *du gör.*
ju ... desto***	***Ju*** *mer du studerar* ***desto*** bättre blir du.

*) *Därför att* kan inte inleda en mening.
**) *För att*, *genom att* och *utan att* följs ofta av infinitiv.
***) *Ju* + komparativ + subjekt + verb *desto* + komparativ + verb + subjekt.

Eftersom och *därför att* används som synonymer, men bara *eftersom* kan inleda en mening. Båda svarar på frågan *varför*?

Eftersom jag inte har handlat blir det ingen middag.
Det blir ingen middag ***därför att*** jag inte har handlat. (Här passar också *eftersom*.)

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Det finns många olika betydelser av ordet *sedan* som man inte ska blanda ihop. Konjunktionen *sedan* betyder ungefär "från den här tiden", kombinerar två olika tider och används inte så ofta.

Jag har fortfarande ingen aptit ***sedan*** jag var sjuk.

Man använder däremot ofta adverbet *sedan* i betydelsen *därefter*.

Först åt vi middag, och ***sedan*** tittade vi på en film.

Det finns också många olika betydelser av ordet *då*. Den vanligaste användningen av *då* är som tidsadverb så det är ofta bättre att undvika konjunktionen *då*.

Fastän och *trots att* är synonymer, men *även om* används mer om hypoteser, när man spekulerar:

Jag åt ***fastän*** jag inte var hungrig.

Jag åt ***trots att*** jag inte var hungrig.

Jag äter gärna godis ***även om*** jag blir lite tjock.

Konjunktionen *förrän* måste stå med en negation.

De diskar aldrig ***förrän*** alla har ätit upp.

Jämför med *tills*:

De sitter kvar ***tills*** alla är klara.

Några konjunktioner kan följas av infinitiv om subjektet är samma i båda satserna.

För att talar om en intention.

Jag sparar ***för att kunna*** köpa en bil.

Genom att talar om en metod.

Jag sparar ***genom att baka*** och ***laga*** mat hemma.

Utan att talar om något man inte gör.

Jag läser morgontidningen ***utan att stressa***.

I bisats kan man utelämna *har* och *hade* i perfekt och pluskvamperfekt.

Vi ska gå på restaurang ***när*** vi (har) ***varit*** på bio.

Jag lagade mat ***när*** jag (hade) ***kommit*** hem.

§ 34 Underordnande konjunktioner och prepositioner

Underordnande konjunktioner inleder en bisats, och prepositioner står före ett substantiv (ofta i bestämd form) eller ett objektspronomen.

innan	Du måste tvätta händerna innan du äter.
före	Du måste tvätta händerna *före maten*.
när	De diskar när de har ätit.
efter	De diskar *efter maten*.
medan	Han äter medan han tittar på tv.
under	Han äter *under tv-programmet*.
trots att	Jag tog en promenad trots att det regnade.
trots	Jag tog en promenad *trots regnet*.
genom att	Hon lärde sig spela piano genom att öva mycket.
genom	Hon lärde sig spela piano *genom flera års övning*.
utan att	Fabriken smutsade ner vattnet utan att respektera miljön.
utan	Fabriken smutsade ner vattnet *utan respekt för miljön*.

Tips! Innan är en konjunktion som följs av bisats, men innan kan också vara en preposition, speciellt i talspråk och fasta uttryck.

Han kom hem *innan maten*.
Filmen börjar klockan sju och vi måste äta *innan dess*.

§ 35 Satsadverb

Satsadverbet står efter det första verbet eller efter subjektet i huvudsats men efter subjektet i bisats.

Exempel på vanliga satsadverb:

absolut	aldrig	alltid	antagligen	bara
egentligen	faktiskt	fortfarande	förmodligen	förresten
förstås	gärna	ibland	inte	ju
jämt	kanske	nog	nämligen	ofta
oftast	också	redan	slutligen	snart
säkert	sällan	troligen	tyvärr	vanligen
verkligen	visst	väl	åtminstone	äntligen

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Tips! På satsadverbets plats kan också tidsuttrycket finnas, till exempel om meningen är lång och tiden är viktig. Annars står tidsadverbet först eller sist i satsen.

På somrarna brukade jag bada med min hund när jag var barn.
När jag var barn brukade jag bada med min hund *på somrarna*.
När jag var barn brukade jag på somrarna bada med min hund.

Tips! Man kan ha två satsadverb tillsammans.

Jag går faktiskt aldrig på bio.
Han heter egentligen inte Kalle.
Han äter inte sällan pasta.

Tips! Vissa adverb fungerar ibland som **satsadverb** och ibland som tidsadverb.

Jag badar ibland på badhuset.
Ibland badar jag på badhuset.
Jag badar på badhuset *ibland*.
Jag ser ofta mina kurskamrater på bussen.
Ofta ser jag mina kurskamrater på bussen.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Indirekt tal

§ 36 Indirekt tal och indirekta frågor

INDIREKT TAL

Indirekt tal är när man berättar vad någon har sagt, påstått eller vad man läst. Det direkta talet blir då en bisats.
I ett påstående börjar bisatsen med *att*.

"Jag är inte hungrig."
Hon säger att *hon inte är hungrig*.

INDIREKTA FRÅGOR

I en fråga börjar bisatsen med *om* när det inte finns ett frågeord. När det finns ett frågeord har man inte *om*. Tänk på att ett frågeord kan vara kombinerat med ett annat ord.

"Spelar du gitarr?"
De vill veta om *du spelar gitarr*.

"Hur gammal är han?"
Hon undrar hur *gammal han är*.

"Vad kostar biljetten till Uppsala?"
Han undrar vad *biljetten till Uppsala kostar*.

"Vilken stad kommer du ifrån?"
De undrar vilken *stad du kommer ifrån*.

§ 37 Ingen – inte någon

Ingen, inget, inga, ingenting, ingenstans betyder samma som *inte någon, inte något, inte någonting, inte någonstans*.
Ibland kan man använda dem som synonymer, men ibland måste man dela upp dem.

ingen	inte någon
inget	inte något
inga	inte några
ingenting	inte någonting
ingenstans	inte någonstans

Ingen, inget, inga, ingenting, ingenstans kan man använda som **subjekt** i huvudsats och bisats
som **objekt** i huvudsats med ett verb.

Ingen vill tala med mig.
Han säger att *ingen* vill tala med honom.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Han har *inga* pengar.
Jag sa *ingenting*.
Vi var *ingenstans* på semestern.
Hon köpte *inga* nya jeans.

Inte någon, inte något, inte några, inte någonting, inte någonstans måste man använda
som **objekt** i huvudsats med flera verb
som **objekt** i bisats
tillsammans med **partikelverb**.

Han vill *inte* ha *några* pengar.
Jag har *inte* sagt *någonting*.
Vi har *inte* varit *någonstans* på semestern.
Hon sa att hon *inte* köpte *några* nya jeans.
Hon tog *inte* ut *några* pengar.

Se också *§ 26*.

§ 38 Vem – vem som

När *vem, vems, vad, vilken, vilket* eller *vilka* står som subjekt i bisats måste dessa ord följas av *som*.

Vem är i skolan i dag?	Hon undrar *vem som* är i skolan i dag.
Vems bil står där borta?	De frågar *vems bil som* står där borta.
Vilken film visas på tv?	Han vill veta *vilken film som* visas på tv.
Vilket berg är högst?	De frågade *vilket berg som* var högst.
Vad ligger på bordet?	Han undrar *vad som* ligger på bordet.

Tips! Om det inte finns något annat subjekt i bisatsen skriver man alltså *som*.

Jag vet inte vilken bok *som* är bäst, vilket program *som* är längst eller vilka handskar *som* är dina.
Men jag vet vilken bok (som) *jag* har läst, vilket program (som) *jag* gillar och vilka skor (som) *jag* ska ta.

Tips! Man flyttar negationen från bisatsen till huvudsatsen om man använder *tycker* eller *tror* i huvudsatsen.

"Sill är *inte* gott."	Jag *tycker inte* att sill är gott.
"Det snöar *inte* i Göteborg."	Jag *tror inte* att det snöar i Göteborg.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Prepositioner och partiklar

§ 39 Tidsprepositioner

För att veta vilken tidspreposition man ska använda tänker man sig vilken *fråga* man svarar på. Det kan handla om frekvens, period, vana eller rutin eller en bestämd tid.

A. Hur ofta ...?

i	om
i minuten	om dagen
i timmen	om dygnet
i veckan	om året
i månaden	
i kvartalet	

Hur ofta går du på bio? Jag går på bio en gång *i veckan*.
Hur ofta borstar du tänderna? Två gånger *om dagen*.

Tips! Lär dig att det heter om dagen/dygnet/året. Med andra tider använder man i. Man använder alltid bestämd form.

B. Hur länge ...? i under ingen preposition

Hur länge har du varit i Sverige? *I* ett år./Ett år.
Hur länge bodde du i Frankrike? *I* tre månader./*Under* tre månader./Tre månader.
Hur länge har du läst svenska? *I* sju månader.

Om det finns en negation använder man prepositionen *på*.
Jag har *inte* varit i Italien *på* åtta år.

Tips! När man talar om en period som relaterar till *nu* använder man oftast *i* eller ingen preposition.

C. När ...? + förfluten tid för (... sedan) i + -s (-as) i på

När var du i Italien? *För* åtta år *sedan*.
Han *kom* hem *i* tisdags.
Jag *hälsade* på dem *i* somras/*i* julas.
De *började* läsa filosofi *i* februari.
Utställda byxor *var* modernt *på* 1970-talet.
Deras barn är födda *på* 00-talet.
Vi åkte skidor i fjällen i vintras.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

För ... sedan använder man när något hände vid en speciell tid i det förflutna.

för en vecka *sedan*

I + -s (-as) använder man när det gäller dagar, årstider, jul, påsk, pingst.

i lördags, *i* våras, *i* påskas

I + månader

i april, i oktober

På + -talet

på 2000-*talet*, på 1860-*talet*, *på* 90-*talet*, *på* 00-*talet*

D. När...? + framtid om på till i

När åker du till Stockholm? *Om* fem dagar.

De ska ha fest *på* fredag.

Till sommaren vill de absolut gå en kurs i svenska.

Vad ska du göra *till* jul?

Vad ska du göra *i* sommar?

Vad ska du göra *i* jul?

I midsommar tänker vi bjuda hem några vänner på sill och potatis.

Om använder man när något ska hända vid en speciell tid i framtiden.

På + dag använder man när något ska hända efter i morgon och en vecka fram.

Till + årstid i bestämd form använder man när den ligger ganska långt bort (dock nästkommande årstid).

Till + högtid i obestämd form använder man när den ligger ganska långt bort (dock nästkommande högtid).

I + årstid i obestämd form använder man när den är nära eller här.

I + högtid i obestämd form använder man när den är nära eller här.

E. Hur lång tid...? på

Hur lång tid tog det att cykla till Malmö? Jag cyklade dit *på* en timme.

Hur lång tid tog det att läsa kompendiet? Jag läste ut det *på* en eftermiddag.

Jag städade hela lägenheten *på* tre timmar.

Jag åt upp allt godis *på* nolltid.

På + tid uttrycker hur fort man gör något klart, alltså hur lång tid det tar att avsluta något.

Middagen var klar *på* fem minuter.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

F. När ...? på/om

När brukar du duscha? *På* morgonen./*På* morgnarna.
Jag brukar vara i skärgården *på* semestern/*på* semestrarna.
Vi städar alltid *om* lördagarna/*på* lördagarna.

På + *tid* i bestämd form, singular eller plural, använder man om en vana eller rutin, alltså när man brukar göra något regelbundet. Som en variant kan man använda *om* i stället för *på*.

Tips! Årtal har ingen preposition. Morfar föddes 1968.
Vi flyttade 2016.

§ 40 Partikelverb

Verbpartiklar kan se ut som prepositioner, men de är alltid betonade. En preposition brukar inte vara betonad. En partikel förändrar verbets betydelse och kan bli ett prefix till ett perfekt particip. Till exempel betyder de här uttrycken olika saker:

gå bort	komma fram	lägga av
gå in	komma igen	lägga om
gå ner	komma igång	lägga ner
gå till	komma ut	lägga i
gå ut	komma på	lägga till
gå över	komma till	lägga ut
gå av	komma ihåg	lägga på

Ibland ändrar verbet betydelse, beroende på om sammansättningen är lös eller fast, från konkret till abstrakt betydelse.

bryta av	avbryta
gå in	ingå
gå ut	utgå
lägga till	tillägga

Barnen försökte bryta *av* en gren på busken.
Han avbröt mig hela tiden när jag pratade.

De gick *in* i affären för att handla.
Det ingick ingen plastkasse i priset.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Jag måste köpa ny biljett för den gamla har gått *ut*.
Man utgår från att alla har papper och penna med sig.

Om du lägger *till* 100 kronor räcker det till en bättre cykel.
Mötets ordförande undrar om någon har något att tillägga.

Titta på skillnaderna om man använder partikel eller preposition:

Hon hälsade *på* sin kompis. (= besöka)
Han hälsade på alla på festen. (= säga hej)

Hon tog en tablett så att huvudvärken skulle gå *över*.
Han ser alltid åt båda hållen innan han går över gatan.

Sätt *på* tv:n!
Sätt blommorna på bordet.

Se också *§ 8 Perfekt particip*.

Tips! Du måste slå upp partikelverben i en ordbok, för man kan inte förstå betydelsen även om man förstår både verbet och partikeln. Titta på till exempel verbet *gå* i ordboken och leta sedan upp partikeln som du behöver, bland alternativen *gå fram*, *gå in*, *gå upp*, *gå ut*, *gå över* etc. Alla de här uttrycken står under verbet *gå* i en ordbok.

Tips! Läs alla exempel ovan högt och var noga med att partikeln blir betonad.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Räkneord

§ 41 Grundtal

Siffror mellan 1100 och 1999 kan man uttala på två sätt:

1500 femtonhundra eller ettusenfemhundra
1900 nittonhundra eller ettusenniohundra
men
2 000 tvåtusen
4 537 fyratusenfemhundratrettiosju

Årtal

Årtal upp till 1999 uttalar man så här:

1856 artonhundrafemtiosex
1983 nittonhundraåttiotre

Årtal över 2000 kan man uttala på två sätt:

2017 tjugohundrasjutton
eller
2017 tvåtusensjutton

Man rekommenderar det första alternativet.

§ 42 Ordningstal

(1)	första	(11)	elfte	(21)	tjugoförsta	(40)	fyrtionde
(2)	andra	(12)	tolfte	(22)	tjugoandra	(50)	femtionde
(3)	tredje	(13)	trettonde	(23)	tjugotredje	(60)	sextionde
(4)	fjärde	(14)	fjortonde	(24)	tjugofjärde	(70)	sjuttionde
(5)	femte	(15)	femtonde	(25)	tjugofemte	(80)	åttionde
(6)	sjätte	(16)	sextonde	(26)	tjugosjätte	(90)	nittionde
(7)	sjunde	(17)	sjuttonde	(27)	tjugosjunde	(100)	hundrade
(8)	åttonde	(18)	artonde	(28)	tjugoåttonde	(1 000)	tusende
(9)	nionde	(19)	nittonde	(29)	tjugonionde	(1 000 000)	miljonte
(10)	tionde	(20)	tjugonde	(30)	trettionde		

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Ordningstal använder man till exempel när man talar om

a. datum, födelsetid

Göteborg *den åttonde juni* 2017.

Lisa är född *den femtonde april* 1999.

b. placering i tävlingar

Han kom på *tredje plats*.

c. våning

Vi bor på *elfte våningen*.

d. hur ofta något händer

varje dag	varannan dag	var tredje dag	var fjärde dag	(en-ord: en dag)
varje år	vartannat år	vart tredje år	vart fjärde år	(ett-ord: ett år)

Jag tvättar håret *var tredje dag*.

Det är val *vart fjärde år*.

Barnen är hos sin pappa *varannan vecka* och hos sin mamma *varannan vecka*.

Här några andra exempel där man använder ordningstal:

Nu säger jag till dig för *femte* gången. Du får inte sitta på bordet!

Det här är den *fjärde* boken jag läser den här månaden.

Var femte elev klarade inte provet.

Det är *andra* gången jag duschar i dag.

Tips! De vanligaste sätten att skriva datum är

den 9 oktober 2016

9/10 2016

I till exempel brev och dokument kan man också skriva

2016-10-09

2016 10 09

9.10.2016 (EU-dokument)

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Uttal

§ 43 Uttal av g, k och sk

Före vokalerna **e**, **i**, **y**, **ä** och **ö** uttalas **g** som **j**, **k** som **tj** och **sk** som **sj**.

G uttalas som **g**.

gammal gott guld gång

G uttalas som **j**.

genom gissa gym gäst gör

K uttalas som **k**.

kaka kolla kung kål

K uttalas som **tj**.

kemi kinesiska kylskåp kär köra

Sk uttalas som **sk**.

skala skor skulle Skåne

Sk uttalas som **sj**.

skepp skidor skyltfönster skärm skölja

§ 44 J-ljudet

J-ljudet kan man skriva på många olika sätt, men det uttalas alltid j.

Man uttalar inte **d**, **g**, **h**, **l** före **j**.

djup gjorde hjälpa ljud

Efter **l** och **r** uttalas **g** som **j**.

helg torg

§ 45 Sj-ljudet

Sj-ljudet kan stavas på flera olika sätt, till exempel

*ch*ef *sch*ack *sj*u *skj*orta *stj*ärna gara*g*e

sta*ti*on pens*i*onär diskus*si*on *g*enerös *j*ournal

§ 46 Tj-ljudet

Tj-ljudet kan man skriva på ett par olika sätt.

*tj*ugo *k*ikare *kj*ol *ch*eck

§ 47 Ng-ljudet

Ng-ljudet skriver man oftast med **ng**, men framför k skrivs det med **n** och framför n skrivs det med **g**.

sä*ng* lu*ng*or ba*nk* vi*nk*a lu*gn* va*gn*

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

§ 48 Eliminering och assimilation av vissa bokstäver

ELIMINERING

Tänk på att man inte alltid uttalar alla bokstäver.
Läs exemplen högt.

Man skriver	*Man säger*
det	de
de dem	dom
jag	ja
mig	mej
dig	dej
sig	sej
någon	nån
något	nåt
några	nåra
och	å
med	me
är	e
vad	va
morgon	morron
mycket	mycke

Man skriver	*Man säger*
tidning	tining
staden	stan
sedan	sen
nio	nie
tio	tie
tjugoen	tjuen
trettio	tretti
fyrtio	förti
måndag	månda
tisdag	tisda
rolig	roli
roligt	rolit
tråkig	tråki
tråkigt	tråkit

ASSIMILATION

Om man talar med tungspets -r och det finns -d, -l, -n, -t, -s efter -r, assimileras de två konsonanterna. Man hör inte längre -r och -d, -l, -n, -t, -s får ett lite annat ljud.

bo*rd*, pä*rl*a, ba*rn*, bo*rt*, för*s*tår

§ 49 Prosodi

Det finns både lång och kort vokal och konsonant. Lång och kort vokal uttalas olika. Lång konsonant är lite, lite längre i tid än kort konsonant. Det är ofta den långa konsonanten som gör "melodin" i en mening.

Vokalen blir ofta lång om man bara har *en* konsonant efter. Konsonanten blir lång om den står tillsammans med en annan konsonant.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Läs och slå upp betydelsen av de här orden:

maten	mattan
tak	tack
hål	håll
glas	glass
syl	sylt
häl	hälsa
liga	ligga
läka	läcka
visa	vissa

Huvudregeln är alltså att vokalen är lång om det bara finns en konsonant efter, men det finns många vanliga undantag:

a. Vokalen är ofta kort om ordet slutar på **-m** och **-n**.
   man, kan, rum, hem, dum

b. I sammansättningar behåller vokalen sin längd även om det finns flera konsonanter efter.
   kylskåp, bokhylla

Läs meningarna och håll ut lite extra på de långa konsonanterna. I en mening är de betydelsebärande orden betonade.

Mamma kan inte komma i dag.
Det hänger en lampa på väggen över sängen.
Jag klippte gräset i söndags.

Tips! Artikulera! Var uppmärksam på uttalet av vokalerna, för då är det lättare att stava rätt. Till exempel stavar många de här orden fel:

fortsätta, farlig, affär, fastän, människor, forskare, försöka, gjorde, gjort, exempel, stiga, flyga, cykla

Tänk på att betydelsen kan ändras helt om du stavar och uttalar fel på ord som *går* och *gör*, *är* och *år*, *kor* och *kör*. Alla de här orden betyder olika saker:

ber, bär, bör, bar, bor, bår, bur.

Kommatering och förkortningar

§ 50 Kommatering och avstavning

KOMMATERING

På svenska har man ganska fri kommatering, och man skriver inte så ofta kommatecken. Grundregeln är att man använder kommatecken för att texten ska bli tydligare, för att undvika missförstånd och när man gör en naturlig paus. Kommatecknet visar vilka delar av meningen som hör ihop och hur texten ska läsas.

Man brukar skriva kommatecken

mellan två kompletta huvudsatser
Jag ville gå på konserten, men biljetterna var slut.

vid inskjutna satser
Abisko, som ligger i norra Sverige, har många besökare.

vid uppräkningar men inte mellan de två sista orden
Jag köpte bröd, bananer, ost, skinka och marmelad.

efter utropsord
Oj, vad jag är trött. Mums, så gott det var. Aj, det gör ont.

efter ja och nej
Ja, det kan jag. Nej, det vill jag inte.

vid decimaltal.
Han tog tempen och hade 39,5 (trettionio och fem).
Mjölken kostar 12,90 kronor (tolv och nittio).

Tips! Däremot har man aldrig kommatecken efter de första orden i meningar som inleds med något annat än subjekt.
På eftermiddagarna brukar jag sova en stund.
Tyvärr kan jag inte diska i dag.
Efter kursen är hon alltid hungrig. Nu tänker jag gå ut och gå.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

AVSTAVNING

Avstavning är när man delar ett ord och låter ordet fortsätta på nästa rad. Grundregeln är att man delar ordet mellan två stavelser och låter den nya raden börja med *en* konsonant – enkonsonantsprincipen.

Om ordet består av olika ord delar man mellan de olika orden – ordledsprincipen. Man delar före eller efter prefix och suffix. Fasta bokstavskombinationer som är *ett* ljud kan man inte dela, bland annat **-ck**, **-ng** och **-sj**.

Man kan exempelvis välja att avstava ordet ungdomar så här:

ung- domar (enkonsonantsprincipen)
ungdom- ar (ordledsprincipen)

Här är några andra exempel:

tacksam
tack- sam

kvitto
kvit- to

trädgårdsarbete
träd- gårdsarbete
trädgårds- arbete
trädgårdsar- bete
trädgårdsarbe- te

fortsätta
fort- sätta
fortsät- ta

berättelserna
be- rättelserna
berät- telserna
berättel- serna
berättelser- na

svartsjuk
svart- sjuk

långa
lång- a

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

§ 51 Förkortningar

Man försöker undvika att skriva förkortningar i texter. Här är några exempel på vanliga förkortningar och hur man läser dem:

t.ex.	till exempel
o.s.v./osv.	och så vidare
etc.	etcetera
bl.a.	bland annat, bland andra
m.m.	med mera
m.fl.	med flera
d.v.s./dvs.	det vill säga
kl.	klockan
t.o.m.	till och med
fr.o.m.	från och med

Om den sista bokstaven i ordet är med i förkortningen har man inte punkt.

nr	nummer
kr	kronor
ca	cirka
dr	doktor

Om man har förkortningar med ändelser i plural, bestämd form, genitiv eller verb använder man kolon.

pc:ar tv:n sms:et EU:s sms:a

Tips! Många avslutar brev med *Mvh* (Med vänlig hälsning), men det finns de som blir irriterade och tycker att det är nonchalant när man avslutar ett brev med en förkortning. De tycker att man ska ta sig tid att skriva ut orden. Så skriv i stället till exempel *Hälsningar* för att undvika att irritera någon.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Semantik: ord som man ofta blandar ihop

§ 52 Annan, annat och till

Annan och *annat* betyder att man vill byta något.
Till betyder att man vill ha mer av samma sort.

Kan jag få en kopp kaffe *till*? (Jag vill dricka två koppar kaffe.)
Kan jag få en *annan* kopp? Den här är smutsig. (Jag vill byta en kopp mot en annan.)
Kan jag få ett *annat* glas? Det här är för litet. (Jag vill ha ett stort glas.)

Till kan också betyda att göra något igen:

Läs texten en gång *till*.

§ 53 Likadan, lika, samma, likna, liknande och annorlunda

Liknande är adjektiv.
Lik, likt, lika är adjektiv.
Lika är också adverb och står då tillsammans med ett adjektiv.
Samma är pronomen och kan stå tillsammans med ett substantiv.
Likna -r -de -t är verb.
Likadan, likadant, likadana är adjektiv.
Annorlunda är adverb eller adjektiv.

Du har en röd Volvo S 60, och jag har en röd Volvo S 60. Vi har ***likadana*** bilar.
Jag har en ***likadan*** bil som du.

De är enäggstvillingar, så de är mycket ***lika*** varandra. De är ***lika*** gamla.
De är syskon, och de är ***lika*** varandra. Hon är ***lik*** sin bror.

Vi har en cykel tillsammans. Vi använder ***samma*** cykel.
Han har en elcykel, och hon har en vanlig cykel. Deras cyklar är ***olika***.

Du har en rödblommig tröja, och jag har en blåblommig tröja. Min tröja ***liknar*** din.
De är syskon, men de ***liknar*** inte alls varandra. Jonas ***liknar*** sin mamma och Åsa sin pappa.

Du har en guldpenna, och jag har också en guldpenna, men de är inte exakt ***likadana***.
Jag har en ***liknande*** penna.

Den danska bokstaven ø och den svenska ö uttalas på samma sätt, men man skriver bokstäverna ***annorlunda***.

Precis som i Iran äter man sockerkaka i Sverige, men man bakar den på ett ***annorlunda*** sätt i Sverige.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

§ 54 Förändra, ändra, växla och byta

Förändra är när man ändrar utseende eller karaktär.

Jag känner inte igen dig. Du är så *förändrad*. Du har blivit så smal.
Han var helt *förändrad* när han kom tillbaka efter ett år utomlands.
Innan var han blyg, men nu är han så öppen och pratsam.

Ändra är när man ger något ett annat innehåll.

Du måste *ändra* den här texten, för man förstår inte vad du menar.
Du kan *ändra* ditt lösenord när du vill.

Ändra sig betyder att man skaffar nya planer eller bestämmer sig för något annat.

Jag tänkte gå på bio, men nu har jag *ändrat mig* och tänker stanna hemma och titta på tv i stället.
Han tänkte laga köttfärssås men *ändrade sig* och gick ut och åt.

Växla använder man ofta om pengar och väder.

Kan du *växla* min femtilapp? Jag behöver kronor till parkeringen.
Jag tar både paraply och solglasögon för vädret *växlar* så ofta.

Byta betyder att man tar något annat i stället.

Vi skulle flyga till Kiruna och var tvungna att *byta* flyg i Stockholm.
Den här tröjan är för liten. Kan jag *byta* till en annan storlek?
Jag måste hem och *byta* kläder före festen.

§ 55 Hämta och ta med sig

Hämta betyder att man går till en plats och tar något och kommer tillbaka med det.

– Varför kommer du för sent?
– Jag glömde mina böcker så jag var tvungen att gå hem igen och *hämta* dem.
Jag ska gå till köket och *hämta* en kopp kaffe.
Vem ska *hämta* barnen på dagis i morgon?

Ta med sig betyder att man har något som "bagage" eller present.

Du måste *ta med dig* en jacka för vi ska grilla.
Ni måste *ta med er* böckerna till skolan varje dag.
Vad ska jag *ta med mig* till festen?

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

§ 56 Leka och spela

Spela använder man när det finns regler. Det kan till exempel vara lagsport, musik och olika spel.

Jag *spelar* piano.
Han *spelar* fotboll.
De *spelar* kort.
Vi älskar att *spela* tv-spel.

Leka använder man när det inte finns fasta regler eller struktur. Att leka är friare än att spela.

Lek inte på pianot. Du måste spela en melodi i stället.
Barnen *lekte* i parken.
De *lekte* hela eftermiddagen med sand och vatten.

§ 57 Först och bara

Först använder man när något inte har hänt tidigare.

Jag såg ditt meddelande *först* nu.
Det var *först* när du förklarade det för mig som jag förstod det.
Jag hörde det *först* i går.
Det är *först* till hösten som vi får besked.

Bara använder man när det inte finns mer av något:

Han har *bara* 75 kronor kvar.
Jag har *bara* kläder av naturmaterial.
Vi har *bara* tre dagar kvar på kursen.
Bara fem av barnen i klassen hade gjort läxan.

§ 58 Måste, får och behöver

Med hjälpverbet *måste* brukar man inte använda en negation eftersom betydelsen kan bli oklar. Om man har en negation väljer man i stället *får* eller *behöver*.

Du *måste* skynda dig.
Du *behöver inte* skynda dig.
Du *måste* gå och lägga dig nu.
Du *får inte* stanna uppe längre.
Du *måste* komma ihåg det här.
Du *får inte* glömma det.

§ 59 Tvungen och tvingad

I stället för måste kan man säga *är tvungen att*.

Vi *var tvungna att* vänta en halvtimme på flyget.
Jag *var* bara *tvungen att* se filmen när jag hade läst recensionen.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Om man *är tvingad* kan man inte själv bestämma om man vill göra något eller inte.

De *blev tvingade att* lämna ifrån sig pengarna.
Enligt parkeringsvakten *var* vi *tvingade att* flytta bilen.
Hon *blev tvingad att* stiga av tåget eftersom hon inte hade någon biljett.

§ 60 Slipper och behöver

Slipper betyder att man inte är tvungen att göra något som man inte heller vill göra. Ofta är det någon annan som säger att man slipper göra något.

Du *slipper* äta upp maten. (Du behöver inte äta upp maten.)
Nu *slipper* jag pendla till jobbet varje dag. (Nu behöver jag inte pendla till jobbet varje dag.)
Jag *behövde* inte använda någon ordbok, för jag kunde redan alla ord.

§ 61 Båda och både

Man använder oftast *båda* tillsammans med ordet *två*.

Vi älskar teater *båda* två.

Ibland är *två* underförstått.

Jag kunde inte bestämma mig, så jag köpte *båda*.

Både är ett konjunktionellt adverb och det betyder att man måste fortsätta med konjunktionen *och*. Man väljer två av två alternativ. *Både* kan referera till subjektet eller objektet, eller till två verb.

Jag vill ha *både* skinka *och* ost på smörgåsen.
Både hon *och* hennes man är fantastiska på att åka skidor.
De brukar åka utomlands *både* på vintern *och* på våren.
De har alltid *både* surfat *och* seglat på fritiden.
Jag har alltid gillat *både* att läsa *och* att skriva.

§ 62 Leva och bo

Man *lever* tills man dör. *Leva* använder man också när man det handlar om ens upplevelser.

Han har *levt* ett långt och händelserikt liv.
Hon hade *levt* under svåra förhållanden utomlands innan hon slutligen flyttade hem.
Jag vill inte bara jobba. Man måste ju *leva* också.

Man *bor* där man har sin adress. Man *bor* på en plats.

Vi har *bott* i Sverige i hela vårt liv.
De *bor* vid havet på sommaren.
Hon hade *bott* utomlands länge innan hon flyttade hem.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

§ 63 Gå och åka

Gå betyder gå till fots, vandra eller promenera.

Jag *går* alltid till jobbet, men jag åker buss när det regnar.
Vi var ute och *gick* en timme i går.
Ska vi *gå* ut och *gå*?
Han cyklar inte utan *går* till skolan.

I vissa uttryck använder man verbet *gå* även om man inte går till fots.

Nu måste jag *gå* hem.
Kan jag *gå* nu?
De ska *gå* på konsert på lördag.
Han *går* i skolan.

Åka betyder att använda något transportmedel.

Jag ska *åka* till Stockholm till jul.
Jag *åker* buss till jobbet.
Vill du *åka* med mig?
De *åkte* hem direkt efter middagen.

§ 64 Lukta och dofta

Lukta är neutralt. Det kan lukta både gott och illa. Om något luktar mycket illa kan man säga att det stinker.

Det *luktade* gott när de bakade bullar.
Den gamla fisken i kylskåpet började *lukta* illa.
För att veta om mjölken är gammal kan man *lukta* på den.

Dofta innebär att något luktar gott.

Det *doftade* underbart av de nybakade bullarna.
Blommorna *doftade* underbart.

Tips! Man kan smaka och lukta på något, men det är ovanligt att säga att man doftar på något.

§ 65 Stå, ligga och hänga

Det finns olika verb som uttrycker position, som *stå, ligga* och *hänga*. Titta på exemplen. Vad är det för skillnad på om en bok, en surfplatta eller ett bord ligger eller står?

Möbler *står* på golvet.
Tavlor *hänger* på väggen.
Lampor *hänger* i taket, *står* på golvet eller på bordet eller *hänger* på väggen.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Gardiner *hänger* i fönstret.
Mattor *ligger* på golvet.
Datorn *står* på bordet, surfplattan och mobilen *ligger* på bordet.
Böckerna *står* eller *ligger* i bokhyllan.

§ 66 Som eller att

Som är ett relativt pronomen och syftar på substantivet direkt före. Se också *§ 27*. Man använder också som i emfatisk omskrivning när man vill betona ett ord speciellt med *det är ... som*.

Skorna *som* jag köpte var för dyra, så jag lämnade tillbaka dem.
Det var i det nya köpcentret *som* jag hittade de snygga skorna.
Vet du att *det är* i morgon *som* jag fyller år?
Det är jag *som* har skrivit den här boken.
Det var han *som* gjorde det.

Som kan också vara en jämförande konjunktion.

Han är lika gammal *som* jag (är).
Jag vill göra *som* du (brukar göra).

Att kan vara bisatsinledare.

Alla vet *att* påsken är sen i år.
De nämnde *att* de skulle åka bort över helgen.
Han har alltid tyckt *att* ägg och sill är gott.

Att är också infinitivmärke och står direkt före ett verb i infinitiv. Se också *§ 12*.

Att sjunga är det bästa jag vet.
De gillar *att* bada.

§ 67 Därför eller därför att

Därför är ett adverb och refererar till en orsak. *Därför att* är en konjunktion som inleder en bisats och svarar på frågan varför.

Hon är sjuk och *därför* är hon hemma från jobbet.
Hon är hemma från jobbet *därför att* hon är sjuk.

Jag har ingen bil och *därför* cyklar jag.
Jag cyklar *därför att* jag inte har någon bil.

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Användbara ord och uttryck

§ 68 Olika uttryck

För att få sammanhang och flyt i en text är det bra att använda olika uttryck, ord som binder ihop och ord som visar på kontrast. Var uppmärksam på de här uttrycken när du läser en text och se hur man använder dem i ett sammanhang, innan du själv använder dem. Här är några vanliga exempel på uttryck som man hittar i texter och artiklar. Översätt dem gärna till ditt eget språk.

alltså .....
anledningen till .....
annars .....
av och till .....
bero på .....
beroende på .....
bli fråga om .....
bli tal om .....
bli/vara trött på .....
bortsett från .....
dagligen .....
dels ... dels .....
dessutom .....
det beror på .....
då och då .....
därefter .....
däremot .....
därigenom .....
därmed .....
efter hand .....
en del av .....
en förutsättning för .....
ett resultat av det .....
exempelvis .....
framför allt .....
frånsett .....
få klarhet i .....
få reda på .....
få svar på .....
få syn på .....
få tag på .....
få uppskov med .....
följaktligen .....
följden av det .....
följden blir .....
för det första .....
för det andra .....
för det mesta .....
för en gångs skull .....
för första gången .....
för min del .....
för någons/något skull .....
för närvarande .....
för säkerhets skull .....

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

fördelen med .....
förklara för .....
förresten .....
först och främst .....
förutsatt att .....
givetvis .....
gott om .....
gå till väga .....
gå ut på att .....
ha ingen aning om .....
ha med sig .....
ha nytta av .....
helt enkelt .....
hjälpa till med .....
hålla på .....
i alla fall .....
i allmänhet .....
i anslutning till .....
i arbetet .....
i behov av .....
i början .....
i dagsläget .....
i fråga om .....
i genomsnitt .....
i jämförelse med .....
i korthet .....
i likhet med .....
i motsats till .....
i nuläget .....
i och för sig .....
i och med .....
i regel .....
i samarbete med .....
i samband med .....
i sin tur .....
i själva verket .....
i stort sett .....
i stället .....
i stället för .....
i synnerhet .....
i så fall .....
i takt med .....
i övrigt .....
ibland .....
imponerad av .....
inte bara ... utan också .....
intresserad av .....
komma/vara överens om .....
konstigt nog .....
med andra ord .....
med anledning av .....
med tanke på .....
med undantag av .....
medveten om .....
motsvarande .....
nämligen .....
när det gäller .....
när det rör sig om .....

oavsett .....
oberoende av .....
ont om .....
orsaken till .....
passa på .....
på det här sättet .....
på grund av .....
på nytt .....
på samma gång .....
på samma sätt .....
på sistone .....
på så sätt .....
på sätt och vis .....
på tal om .....
respektive .....
resultatet blir .....
risk för .....
råka ut för .....
räkna med .....
sammanfattningsvis .....
sammanlagt .....
samtidigt som .....
se fram emot .....
slutligen .....
slutsatsen blir .....
som avslutning .....
så ... som möjligt .....
så gott som .....
så länge som .....
så småningom .....
således .....
såsom .....
såvida .....
såvitt man vet .....
såväl ... som .....
ta hand om .....
ta reda på .....
tack vare .....
tanken är att .....
tidigare .....
till följd av .....
till och med .....
till sist .....
till skillnad från .....
tvärtom .....
tydligen .....
utan tvivel .....
utom .....
vanligtvis .....
vara beroende av .....
visserligen ... men .....
ytterligare .....
å ena sidan .....
å andra sidan .....
ägna sig åt .....
ändå .....
äntligen .....
över huvud taget .....

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Tips! Försök att använda ett par av uttrycken när du pratar och skriver, men tänk på att inte använda för många uttryck i samma text.

FLER ANVÄNDBARA ORD OCH UTTRYCK

Svenska	Mitt språk

MELAL LANGUAGE INSTITUTE

Svenska	Mitt språk

MELAL LANGUAGE INSTITUTE